

Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland, Seizoen 2023/2024

Ganzenwerkgroep Zeeland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Citeren als: Ganzenwerkgroep Zeeland. 2025. Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland, Seizoen 2023/2024. Sovon-rapport 2025/66. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Database- en GIS-bewerking: Erik van Winden

Foto's: Jan-Willem Vergeer

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provincie Zeeland

Inhoud

1. Organisatie, verwerking en analyse	4
2. Rustgebieden voor ganzen	6
2.1 Zeeuws ganzenakkoord	6
2.2 Ganzenrustgebieden in Zeeland	8
2.3 Link tussen ganzenrustgebieden en maandelijkse tellingen in Zeeland	10
3. Weers- en telomstandigheden 2023-2024	11
4. Dankwoord	12
5. Resultaten seizoen 2023/2024	13
5.1 Algemeen	13
5.2 Kleine Zwaan	14
5.3 Toendrarietgans	17
5.4 Kolgans	21
5.5 Grauwe Gans	25
5.6 Grote Canadese Gans	29
5.7 Brandgans	33
5.8 Rotgans	37
5.9 Overige soorten	41
5.9.1 Knobbelzwaan	41
5.9.2 Zwarte Zwaan	42
5.9.3 Wilde Zwaan	42
5.9.4 Sneeuwgans	42
5.9.5 Taigarietgans	42
5.9.6 Kleine Rietgans	43
5.9.7 Dwerggans	43
5.9.8 Soepgans	43
5.9.9 Indische Gans	44
5.9.10 Kleine Canadese Gans	44
5.9.11 Witbuikrotgans	44
5.9.12 Zwarte Rotgans	45
5.9.13 Roodhalsgans	45
5.9.14 Nijlgans	45
Literatuur	47
Bijlage 1	49

1. Organisatie, verwerking en analyse

De ganzen- en zwanentellingen in de periode oktober 2023- maart 2024 werden georganiseerd op de datums van de door Sovon georganiseerde nationale ganzentellingen. Alleen voor de Rotgans was sprake van een deels afwijkend schema; een groot deel van de Rotgans werd namelijk geteld tijdens de watervogeltellingen georganiseerd door Rijkswaterstaat in het kader van het biologisch monitoringprogramma van de zoute rijkswateren. Ook de Grauwe Ganzen in Saeftinghe werden vanwege het getij soms op een afwijkende datum geteld. Deze afwijkende teldata zullen echter nauwelijks tot geen dubbeltellingen teweegbrengen. De telgegevens uit de maanden juli, augustus, september, april, mei en juni zijn voor een groot deel afkomstig uit het monitoringprogramma van Rijkswaterstaat. Hierdoor is de informatie in deze maanden alleen voor de Rotgans vrijwel compleet te noemen. Ruiconcentraties van Grauwe-, Brand- en Grote Canadese Gans in natuurgebieden worden voor een groot deel geteld, maar de aantallen broedvogels zijn zeker niet compleet. Het voorkomen van de meeste andere soorten ganzen en zwanen in het zomerhalfjaar is de afgelopen jaren toegenomen. Populaties van zogenaamde “zomerganzen” worden door de provincie eens in de twee tot drie jaar gemonitord.

De tellingen tijdens de wintermaanden in de binnendijkse gebieden, de Markiezaatskade en een deel van het Krammer-Volkerak werden verricht door vele tientallen vrijwilligers uit diverse vogelwerkgroepen. De tellingen van Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer en Grevelingenmeer werden verkregen uit het biologisch monitoringprogramma van Rijkswaterstaat en zijn grotendeels uitgevoerd door medewerkers van Delta Milieu Projecten (www.Deltamilieuprojecten.nl).

Tijdens de tellingen gingen de meeste tellers in het geplande weekend het veld in. Veel tellers bezochten maandelijks hun “vaste” telgebieden. De regio-coördinatoren stimuleren het telwerk in hun regio. In sommige regio's verzamelen zij ook de maandelijkse tellingen. Meer dan 90% van de door vrijwilligers uitgevoerde tellingen werd digitaal ingevoerd in het veld met behulp van de app Avimap, dan wel achteraf via de website van Sovon (www.sovon.nl). De ganzen- en zwanengegevens uit het biologisch monitoringprogramma van Rijkswaterstaat werden verstrekt door Rijkswaterstaat. Alle genoemde gegevens werden samengevoegd tot één databestand. In de analyses werden alleen gegevens van tellingen op of nabij de afgesproken teldatum gebruikt. Om deze selecties te completeren werd bekeken of voor de belangrijkste soorten nog relevante gebieden ontbraken in sommige maanden. Er werden controles uitgevoerd op dubbeltellingen binnen een gebied. Per gebied en soort werd gekozen voor de teldatum die het beste samenviel met diverse andere tellingen in de omliggende gebieden.

De gegevens zijn vervolgens per soort en regio in een tabel verwerkt. Alle telgebieden in Zeeland zijn toegekend aan een regio (landgebied, bijv. Oost-Zeeuws-Vlaanderen) en indien ze grenzen aan een groot water ook aan een bekken (bijv. Oosterschelde). Een gebied langs de zuidkust van Tholen valt zodoende onder regio Tholen en bekken Oosterschelde. Sommige ganzenpopulaties (vooral Rotgans) blijven vrijwel continue in hetzelfde bekken, maar verplaatsen zich soms over diverse regio's. Voorts hebben de aantallen die vermeld worden onder Goeree-Overflakkee alleen betrekking op vogels die op de Slikken van Flakkee in het Grevelingenmeer (uitgezonderd Brandgans) zijn geteld.

Bij de Brandgans zijn de gegevens van de Slikken van Flakkee evenals in voorgaande jaren *niet* in de totalen verwerkt. Deze vogels hebben namelijk een duidelijke relatie met de populatie rondom het Haringvliet, dat buiten de ganzentellingen in Zeeland valt. De in de Rotganzentabel

vermelde gegevens van het Volkerakmeer hebben betrekking op aan de Oosterschelde grenzende gebieden in het Volkerakmeer (Philipsdam, Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet). De gegevens van het Zoommeer (Rotgans) hebben voornamelijk betrekking op vogels rondom de Speelmansplaten ten zuiden van Tholen en op de Prinsesseplaat.

In hoofdstuk 5 wordt per soort een korte bespreking van het aantalsverloop en de verspreiding in het seizoen 2023/2024 gegeven. Daarnaast worden de aantallen en de verspreiding vergeleken met voorgaande seizoenen en wordt aandacht besteedt aan het percentage in de ganzenrustgebieden verblijvende vogels (zie hoofdstuk 2) en het aandeel in de Nederlandse populatie.

Op de kaarten wordt de verspreiding van een soort gedurende een viertal maanden (meestal november, december, januari en februari) in het seizoen 2023/2024 weergegeven met blauwe stippen. Donkerblauwe stippen staan voor vogels in natuur en/of ganzenrustgebieden, lichtblauwe stippen voor vogels die daarbuiten verblijven. De omvang van deze stippen is evenredig aan het aantal vogels dat in een telgebied werd waargenomen. Daarnaast is er van elke soort een figuur met het aantalsverloop in 2023/2024 (balk) en de uiterste waarden in de periode 2020/2021 - 2022/2023 (lichtblauw vlak). Voorts wordt bij elke soort een figuur met de jaarmaxima van 1975/1976 tot en met 2023/2024 gepresenteerd, waarbij seizoenen met koude en strenge winters in lichtblauw zijn weergegeven.

Grauwe Gans, Nieuw Bommenedepolder

2. Rustgebieden voor ganzen

In 2003 werd in Nederland een beleid ingezet dat zich richtte op opvang van ganzen en smienten in daartoe aangegeven gebieden. In totaal circa 80.000 hectare diende zodanig beheerd te worden dat ganzen en smienten hier optimaal kunnen verblijven. Buiten die opvanggebieden worden Kolgans, Grauwe Gans en Smient actief verjaagd, eventueel met behulp van afschot.

Het opvangbeleid is vervolgens geëvalueerd en aangepast. Op basis hiervan werd in december 2012 een zogenaamd “ganzenakkoord” gesloten tussen overheden, agrariërs en natuurbeschermingsorganisaties. In december 2013 is dit akkoord echter gesneuveld. Er is dus momenteel geen landelijk vigerend ganzen-opvangbeleid in Nederland. In verschillende provincies is op provinciale schaal toch een poging gedaan om een akkoord van de grond te krijgen. Ook in Zeeland was dit het geval. Deze inspanningen hebben geleid tot een Zeeuws ganzenakkoord, dat in januari 2015 door Provinciale Staten is vastgesteld.

2.1 Zeeuws ganzenakkoord

Uitgangspunten voor het ganzenbeleid en -beheer in Zeeland

Op 6 december 2012 is tussen de provincies en 7 partijen die actief zijn in het buitengebied het zogenaamde Ganzen7-akkoord gesloten. De partijen zijn IPO/provincies en de 12 Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland. Op 3 december 2013 is het akkoord gesneuveld. Dit laat onverlet dat partijen in Zeeland de noodzaak zien om op provinciaal niveau, in de geest van dit akkoord een beleid en beheer voor ganzen uit te stippelen en op papier te zetten, dat voortbordurt op genoemd akkoord. De Zeeuwse partijen onderschrijven dat het voorkomen van ganzen in Nederland een gewenste natuurwaarde is. Aanwezigheid van ganzen wordt dan ook gezien als een succes in het natuurbelied. Een duurzame instandhouding is bij veel ganzensoorten momenteel niet meer in gevaar. De keerzijde van de aanwezigheid van grote aantallen ganzen wordt steeds beter merkbaar: schade aan landbouwgewassen en aan de natuur. Bij de formulering van het ganzenbeleid- en beheer wordt onderscheid gemaakt tussen de voorkomende soorten en te treffen maatregelen in de winter- (trekganzen) en de zomermaanden (standganzen).

Doelen en uitgangspunten

Het Zeeuws akkoord beoogt ganzenpopulaties in Zeeland duurzaam in stand te houden op een niveau, waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de van nature voorkomende populaties en de risico's die daarmee samenhangen. Concreet betekent dit:

- In 5 jaar terugdringen van schade van standganzen tot het niveau van 2005 voor Grauwe Gans en het niveau van 2011 voor Brandgans;
- het planmatig reduceren van de populatie(s) standganzen tot een acceptabel niveau, i.c. de aantallen behorende bij de schadeniveau 's van 2005 (Grauwe Gans) en 2011 (Brandgans);
- het planmatig reduceren van populaties Canadese ganzen en exoten tot het schade-niveau nul.

Hierdoor zal op termijn de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en worden voldaan aan de door Nederland aangegane internationale verplichtingen voor trekganzen.

Beleid voor trekganzen

Onder deze groep vallen: Rietgans, Kleine Rietgans, Kolgans, Grauwe Gans, Brandgans en Rotgans. (Winter)rust is essentieel voor de duurzame instandhouding van de trekganzenpopulatie. Daarbuiten is het bieden van rust en ruimte in het vroege voorjaar, de cruciale fase voorafgaand aan de terugtocht naar de broedgebieden, noodzakelijk. Door het bieden van deze rust voldoen provincies aan de Europeesrechtelijke verplichtingen voor bescherming van deze ganzensoorten.

- Rotgans, Rietgans en Kleine Rietgans komen alleen als trekvogel voor in Zeeland. Gedurende hun gehele verblijf zijn zij beschermd. Aan verjaging ondersteunend afschot op deze soorten vindt niet plaats.
- Trekkende Brandganzen hadden, gelet op de omvang van de noordwest Europese populatie, tot op heden eveneens een bijzondere positie in het beleid. Vooralsnog wordt hier geen verandering in aangebracht. Concreet betekent dit dat er in de periode van 1 november tot 1 mei geen aan verjaging ondersteunend afschot plaatsvindt.
- Voor Kol- en Grauwe Gans geldt het volgende: In de winterperiode (1 november- 15 februari) is, behoudens verjaging met ondersteunend afschot ter bescherming van kwetsbare gewassen, geen afschot toegestaan en zijn verjagingsinspanningen niet verplicht voor het in aanmerking komen voor schadevergoeding. Onder kwetsbare gewassen worden alle te velde staande landbouwgewassen verstaan met uitzondering van overjarig grasland (ingezaaid voor 1 augustus van het betreffende jaar), groenbemestingsgewassen en oogstresten.
- Exoten (Nijlgans, Indische Gans) mogen met alle wettelijk toegestane middelen worden bestreden. Hetzelfde geldt voor de Canadese Gans. Inzet van het geweer is daarbij gewenst.
- De huidige foerageergebieden worden herbegrensd en heten in het vervolg rustgebieden. Deze worden aangewezen door de provincie op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren.
- Binnen de rustgebieden is het niet toegestaan trekganzen opzettelijk te verontrusten ter voorkoming van schade aan gewassen. Dit geldt ook op kwetsbare gewassen. Jacht, beheer en schadebestrijding (inclusief exotenbestrijding) is alleen toegestaan wanneer de trekganzen niet worden verontrust. Jacht zal daarom alleen plaatsvinden na 12.00 uur en met inachtneming van een afstand van 500 m tot foeragerende ganzen. Van 1 november tot 1 januari is het toegestaan om van tevoren gepland eenmalig één dag per jachtveld te jagen, van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang. Dit onder de voorwaarde dat deze activiteit binnen het kader van de wildbeheereenheid wordt afgestemd tussen betrokkenen, zodat ook rekening wordt gehouden met de grootte van de gebieden en er niet overal tegelijkertijd gejaagd wordt en afdoende rekening wordt gehouden met de rustfunctie.

Brandgans, Scharendijke

Begrenzing rustgebieden

- Aanwijzing van de rustgebieden vindt plaats op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren.
- De concept-begrenzing zoals die in het najaar van 2013 is voorgelegd dient daarbij als uitgangspunt. Kleine wijzigingen op basis van reacties vanuit het veld zijn daarbij nog mogelijk.
- Qua oppervlakte geldt de begrenzing uit 2005 als uitgangspunt. Dit betekent dat voor gebiedsbegrenzing een areaal van 7.200 ha landbouwgrond beschikbaar is.
- Formele begrenzing vindt plaats op basis van de subsidieregeling.

Monitoring en evaluatie

- Aantalontwikkelingen van de zomerganzen worden periodiek (eens per twee of drie jaar) in beeld gebracht.
- De overwinterende ganzen worden, als onderdeel van de landelijke watervogeltellingen, jaarlijks geteld. De Provincie geeft hiertoe opdracht.
- Reductiemaatregelen en afschot wordt jaarlijks door de FBE gerapporteerd.
- Ontwikkelingen in schadevolumes worden jaarlijks door het Faunafonds gerapporteerd.
- Deze afspraken worden uiterlijk na vijf jaar geëvalueerd of zoveel eerder bij gebleken behoefte.

2.2 Ganzenrustgebieden in Zeeland

Na een levendige discussie met diverse actoren is in Zeeland in het jaar 2007 16.075 hectare aan ganzenopvanggebied vastgesteld. Deze opvanggebieden bevonden zich zowel in bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden als op reguliere landbouwgronden. In 2012 zijn de contouren van een nieuw landelijk ganzenopvangbeleid uitgetekend in het zogenaamde “Ganzen7-akkoord”, dat echter niet geëffectueerd werd. Op Zeeuwse schaal zijn de uitgangspunten van dit ganzenakkoord opnieuw uitonderhandeld, hetgeen heeft geleid tot een Zeeuws Ganzenakkoord dat op 13 oktober 2015 door Provinciale Staten werd vastgesteld (Provincie Zeeland 2015, zie 2.1.). De term “ganzenopvanggebied” is vervangen

door “ganzenrustgebied”. Er zijn 14 ganzenrustgebieden met een totaaloppervlak van 16.627 hectare aangewezen, waarvan 52,3% landbouwgrond en 47,7% natuur en overig (tabel 2.2.1. 2.2.2. & figuur 2.2.1.). De aangewezen ganzenrustgebieden komen in grote mate overeen met de voormalige opvanggebieden. De voormalige opvanggebieden Oosterschinge en Dijkwater hebben echter geen status als ganzenrustgebied gekregen. De opvanggebieden Saeftinghe en De Braakman zijn fors groter dan de oude begrenzing, voor ganzenreservaat De Poel en de Van Haaftenpolder geldt het omgekeerde.

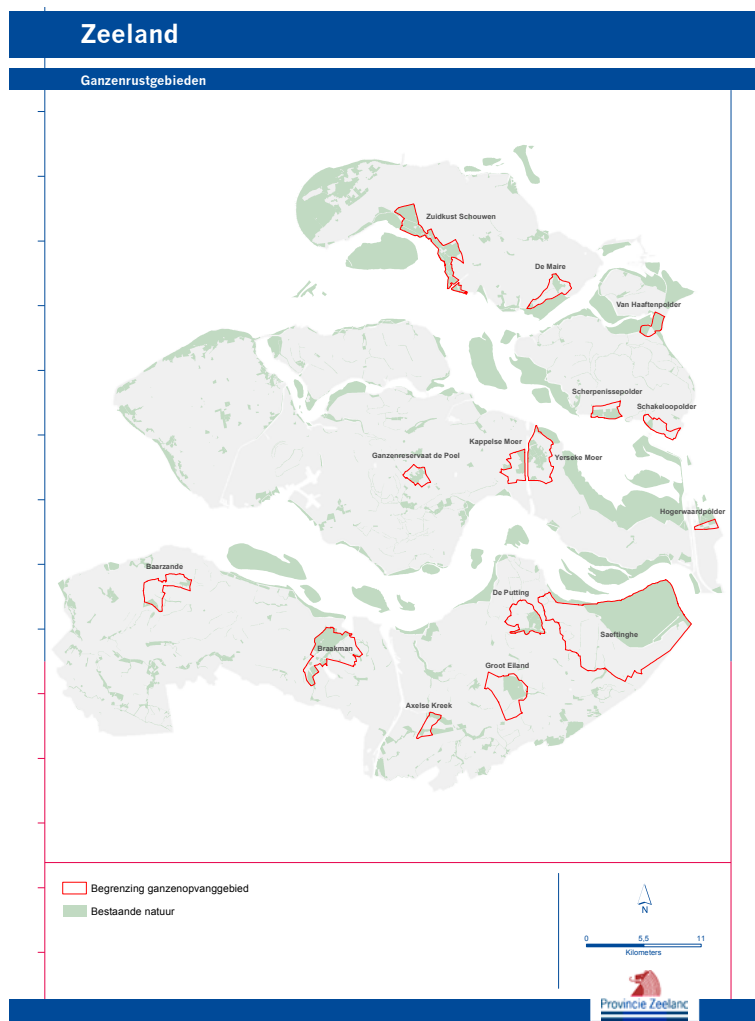
Vanaf het seizoen 2015/2016 wordt in de voor dit rapport gemaakte berekeningen gewerkt met de vanaf dat seizoen geldende begrenzingen van de ganzenrustgebieden.

Tabel 2.2.1. Karakteristiek van de ganzenrustgebieden in Zeeland.

Gebied	Regio	
Saeftinghe	OZVL	Omvangrijk schorreengebied met bijbehorende binnendijkse landbouwpolders
De Putting	OZVL	Graslandreservaat de Putting, Vogelkreek en omringende landbouwpolders
Groot Eiland	OZVL	Kreek met bos en bouwland, natuurontwikkelingsgebied en agrarisch beheersgebied
Axelse Kreek	OZVL	Twee krekken (natuurgebied) en landbouwgrond (deels natuurontwikk.gebied)
De Braakman	WZVL	Braakmankreek en omringende landbouwpolders (deels natuurontwikk.gebied)
Baarzande	WZVL	Natuurgebieden Baarzandse Kreek en de Blikken en omringende landbouwpolders
Ganzenres. De Poel	ZB	Graslandreservaat De Poel en omringende landbouwgronden (deels nat.ontw.geb.)
Yerseke Moer	ZB	Yerseke en Kapelse Moer, graslandreservaat en enige nabije landbouwgronden
Hogerwaardpolder	ZB	Landbouwpolder ten zuiden van Markiezaat, natuurontwikkelingsgebied
Schakerloopolder	THO	Landbouwgronden en (deel gerealiseerde) natuurontwikk. langs zuidkust Tholen
Scherpenissepolder	THO	Ingericht open natuurontwikk.gebied en aan noordzijde aangrenzende landbouwpolders
Van Haaftenpolder	THO	Natuurgebieden Rammegors en van Haaftenpolder en landbouwgronden Hollarepolder
De Maire/De Geule	SD	Natuurgebieden Maire en Geule (kreek) en nabije landbouwpolders
Zuidkust Schouwen	SD	Nat.ontwikk.gebied Prunje, inlagen overige natuurontw.geb. Zuidkust Schouwen

Tabel 2.2.2. Overzicht oppervlak en specifieke invulling ganzenrustgebieden in Zeeland.

Naam gebied	Totale oppervlakte rustgebied	Waarvan landbouwgrond	Waarvan natuur en overig
Saeftinghe	7844	4103	3741
De Putting	769	474	295
Groot Eiland	1238	806	432
Axelse Kreek	244	148	96
De Braakman	1333	498	835
Baarzande	735	593	142
Ganzenres. de Poel	308	178	130
Yerseke Moer	1451	892	559
Hogerwaardpolder	131	80	51
Schakerloopolder	341	290	51
Scherpenissepolder	332	120	212
Van Haaftenpolder	267	41	226
De Maire	479	327	152
Zuidkust Schouwen	1155	143	1012
Totaal	16.627 ha	8.693 ha	7.934 ha

Figuur 2.2.1. Ligging van de ganzenrustgebieden in Zeeland (vanaf oktober 2015)

2.3 Link tussen ganzenrustgebieden en maandelijkse tellingen in Zeeland

De maandelijkse ganzentellingen vormen een belangrijk instrument om de werking van het ganzenrustbeleid te volgen. In dit rapport wordt een beeld geschetst van het aantal exemplaren per soort binnen en buiten de rustgebieden. In een aantal gebieden loopt de grens van een telgebied niet geheel conform de huidige begrenzing van de rustgebieden. Voor die telgebieden zijn de getelde aantallen toegekend aan de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van de ganzen binnen het gebied, waarbij vooral naar de hoeveelheid geschikt foerageergebied is gekeken. Inmiddels kunnen de tellers al hun gegevens digitaal per kaart op geografisch detailniveau aanleveren. Het grote voordeel daarvan is, dat met zekerheid gezegd kan worden of een groep ganzen zich binnen of buiten de grenzen van een rustgebied ophield.

Overigens is het van groot belang dat relevante gebieden buiten de opvang goed geteld blijven worden. Alleen dan valt er immers iets zinnigs te zeggen over het percentage ganzen in de provincie dat binnen de rustgebieden verblijft.

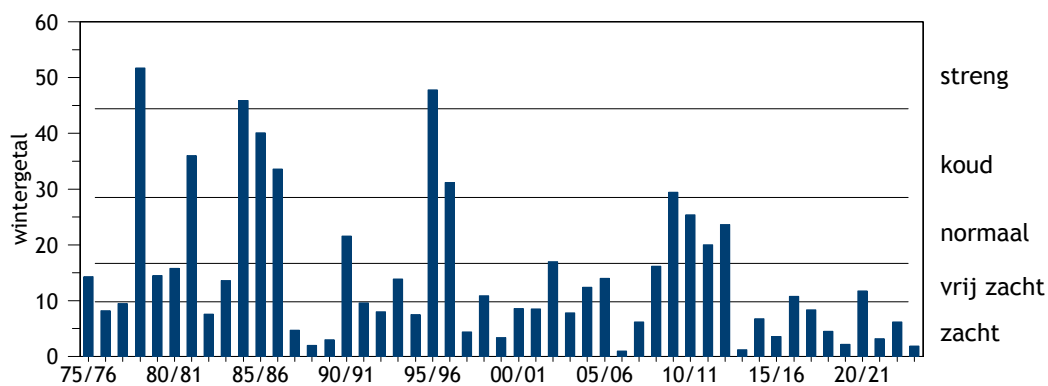
Bij de bespreking van de in het seizoen 2023/2024 in Zeeland aanwezige ganzen en zwanen (hoofdstuk 5) is per soort een tabel opgenomen waarin per maand het percentage vastgestelde vogels in de ganzenrustgebieden, overige natuurgebieden en buiten rust- en natuurgebieden vermeld is. Een compleet beeld per soort voor alle ganzenrustgebieden wordt gerepresenteerd in Bijlage I.

3. Weers- en telomstandigheden 2023-2024

Onderstaande gegevens zijn afkomstig van Meteo Zeeland en het KNMI.

Voor het elfde achtereenvolgende jaar was de winter zachter dan normaal. Na een recordwarme juni 2023, een normale juli en een vooral natte augustus volgde een droge en warme september en een zachte, maar erg natte herfstperiode. De zachte herfst ging over in een nog zachtere winter: voor het elfde achtereenvolgende jaar was het op landelijke en Zeeuwse schaal zachter dan normaal. In Zeeland werden maximaal 18 nachten met lichte vorst gemeten, maar niet in februari: in die maand ontbrak vorst volkomen; een zelfs voor het relatief zachte Zeeuwse klimaat uitzonderlijke situatie. Wel viel in vrijwel alle wintermaanden meer neerslag (bijna geheel in de vorm van regen) dan gemiddeld. Ook op Europese schaal overheersten natte en zachte weersomstandigheden. Het aantal vorstdagen in Scandinavië was lager dan normaal.

De recordwarme Zeeuwse februarimaand bleek de opmaat naar een erg warme lente van 2024. De neerslaghoeveelheden in het voorjaar waren normaal. Juni verliep vrij koel en was aan de droge kant.

Figuur 3.1. Strengheid van de winters in Nederland vanaf 1975/76, uitgedrukt in het vorstgetal van IJnsen.

Kleine Zwaan, Zonnemaire

4. Dankwoord

Allereerst dank aan alle tellers die in het seizoen 2023/2024 weer actief hebben deelgenomen aan de tellingen. Samen staken zij vele uren van hun vrije tijd in het zoeken naar en tellen van groepen ganzen en zwanen. Verder gaat speciale dank uit naar de regio-coördinatoren die deze groep tellers motiveerden en de informatie verzamelden: Eric Marteijs (West Zeeuws-Vlaanderen), Peter Boelee (Noord- en Zuid-Beveland), Mario Aspeslagh (Walcheren), Afke van Dijkhuizen (Oost Zeeuws-Vlaanderen) en Leonard Ketting (Tholen/St. Philipsland).

Ook de tellers van diverse organisaties (DMP, SBB en Rijkswaterstaat) worden uitdrukkelijk bedankt voor hun inzet tijdens de tellingen. De tellingen van DMP werden uitgevoerd door Mark Hoekstein, Floor Arts, Sander Lilipaly, Dirk van Stralen, Pim Wolf en Maarten Sluijter. De algehele coördinatie in het seizoen 2023/2024 werd verzorgd door Jan-Willem Vergeer van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

In onderstaand overzicht worden alle 139 bij Sovon bekende Zeeuwse ganzen- en zwanentellers in het jaar 2023/2024 genoemd. De namen van tellers die dit seizoen meer dan 25 tellingen hebben uitgevoerd zijn cursief gedrukt

Bernadet Adriaenssens, *Floor Arts*, *Mario Aspeslagh*, *Wally Baaten*, Ton Bakker, Wouter Baplu, *Wim Beeke*, Justus van den Berg, Jan van den Berg, *Ger Bijster*, Agnes Bimmel- Korstanje, Peter Boelee, *Lucien Boerjan*, Jaap de Bonte, Jos Boot, Cor Both, Ben Bousché, *Ellie van Boxsel*, Rein Brand, P. van den Broek, Carla Buijze, Hidde Bult, Piet du Burck, *Lies van der Burg*, Carla van der Burgt, *Marcel Buijsse*, *Henk Castelijns*, *Gerard van Daele*, Karen Davidse, *Ab Delzenne*, *Irene Dijk*, *Afke van Dijkhuizen*, Ingrid Donga, Walter van Dongen, Simon den Dubbelden, Ploni Duynhouwer, *Leo D`Hoore*, *Gijs van den Ende*, Jos van Felius, Gabrielle Gaiser, Jan Goedbloed, Riet Graaumans, Monique van Gremberghe, Dini Hartog, *George van der Hel*, Dini Helmers, *Jan Hengst*, *Cock van Heukelen*, *Christiaan Hiensch*, *Mark Hoekstein*, *Christien D'Hoore*, Henk Huige, Huib van Iwaarden, *Wendy Janse*, *Conny Jansen*, Cor de Jong, Leonard Ketting, Marcel Klootwijk, Johannes Klumpers, *Sjak de Kock*, *Emmij & Ruud de Koeijer van Leeuwen*, Gerrit Kooistra, Vincent Krans, *Titia Kroon*, Jeroen van Kruiningen, Jacques Kuijsten, T. de Kuiper, T. Kuyper, Alexandra van Laere, Toon Laro, *Cees Lavooy*, *Rob van de Leur*, *Sander Lilipaly*, Christine Lombaerts, Merien van Loo, *Eric Marteijs*, *Martine Matthijs*, *Eddy Matthijs*, Astrid Mathijssen, Peter Meininger, Diederick Meyer, Joop Millenaar, *Hans Molenaar*, Niek Oele, Joop Ooms, Joop van Oostenbrugge, *Mayro Pattikawa*, *Raoul Peeters*, *Jimmy Pijcke*, Reggy van Poecke, *Jan Polderman*, Ad Polderman, *Wil Poldervaart*, Chris Pols, *Willem Post*, Merijn van Pul, *Hans Risseeuw*, *Ysbrand Bram Roobol*, Wilma de Rooij, Yvonne Sanders, *Elly Schipper*, Rinus Sinke, *Maarten Sluijter*, *Rudy Smet*, *Alex de Smet*, *Ingrid Smit*, Jan Spinnewijn, *Marian Sponselee*, Theo Spuesens, Ton Stapels, *Ben Steur*, *Dirk van Straalen*, George Tanis, Krijn Tanis, *Kees Tazelaar*, *Dilia Timmers*, Franklin Tombeur, Leo Tromper, Gerard Troost, *Fred Twisk*, Matthew Twort, *Jaap van de Velde*, *Frits van Velzen*, *Jan-Willem Vergeer*, Leen Visser, Barbara Voogt, Theo de Vos, *Bram Vroegindewij*, Hugo van der Wal, Jaco Walhout, *Petrus van t Westeinde*, Rien Weststrate, *Trudie van Wezel*, *Anne-Mark Wijkel*, Jeanet Wisse, *Pim Wolf*, Wouter van Zandbrink, *Kees van 't Zelfde* & Petra Zondervan-Smit.

5. Resultaten seizoen 2023/2024

Tabel 5.1.1. Totaal aantal van de meest getelde ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2023/2024.

seizoen 2023 / 2024	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Kleine Zwaan	0	0	0	0	147	330	327	6	0	0	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	84	7.979	6.721	12.771	6.853	17	0	0	0
Kolgans	0	0	16	1.146	37.419	29.930	32.948	30.719	10.798	116	0	0
Grauwe Gans	8.456	14.654	12.640	19.710	35.289	51.314	43.915	23.350	7.640	6.773	8.624	6.416
Grote Canadese Gans	1.147	1.387	1.997	2.710	3.422	3.576	4.721	2.417	1.643	1.032	916	879
Brandgans	3.249	11.773	10.726	13.645	28.795	62.931	111.439	75.084	48.531	14.995	6.279	2.523
Rotgans	10	6	24	6.327	23.931	24.742	24.161	24.164	11.618	10.238	6.798	7
totaal	12.862	27.820	25.403	43.622	136.982	179.544	230.282	162.593	80.247	33.154	22.617	9.825

5.1 Algemeen

In Tabel 5.1.2. staan de totalen van de overige ganzen/zwanen soorten die zijn waargenomen. Voor de Knobbelswaan en de Soepgans is het overzicht buiten de maand januari niet compleet, omdat deze vogels vaak voorkomen in urbaan gebied dat in de regel niet maandelijks geteld wordt.

Tabel 5.1.2. Totaal aantal overige genoteerde soorten ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2023/2024.

seizoen 2023 / 2024	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbelswaan	123	193	339	505	708	680	606	485	393	281	285	480
Zwarte Zwaan	5	5	18	33	21	16	31	13	9	8	10	5
Wilde Zwaan	0	0	0	0	0	133	5	0	0	0	0	0
Kleine Rietgans	0	0	0	74	18	17	53	1	1	0	0	0
Soepgans	145	94	191	348	355	408	550	264	338	164	115	79
Indische Gans	6	4	12	27	31	25	17	35	25	18	7	6
Sneeuwgans	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Kleine Canadese Gans	1	0	0	0	0	1	14	0	0	0	0	0
Witbuikrotgans	0	0	0	0	0	27	29	60	0	0	0	0
Zwarte Rotgans	0	0	0	0	1	5	3	3	1	2	1	0
Roodhalsgans	0	0	0	0	0	8	6	3	0	0	0	0
Nijlgans	214	360	1.085	988	1.435	710	1.332	897	600	295	322	213
totaal	495	656	1.645	1.976	2.569	2.030	2.646	1.762	1.367	768	740	783

5.2 Kleine Zwaan

Profiel

De in Nederland voorkomende vorm van de Kleine Zwaan broedt op de toendra's van Arctisch Rusland, vooral ten westen van Nova Zembla. De hier broedende Kleine Zwanen verlaten in september de broedplaatsen en trekken via Rusland en de Baltische staten naar West-Europa, waar Denemarken, Engeland en Nederland belangrijke overwinteringsgebieden herbergen. In Nederland gaat het de laatste jaren om maximaal 3.400 tot 3.800 exemplaren; de lange termijntrend is negatief (Hornman *et al.* 2024a). De vogels prefereren eiwitrijk plantaardig voedsel. Belangrijke voedselbronnen in Nederland zijn de knollen van fonteinkruiden buitendijks en bieten- en aardappelresten op akkers binnendijks. De timing van aankomst, de aantallen en de duur van het verblijf in Nederland zijn afhankelijk van de omstandigheden bij ons ten opzichte van andere overwinterringengebieden, het broedsucces op de toendra en de mate van beschikbaarheid van goed exploiteerbare voedselbronnen. De variatie in al deze factoren maakt dat de in Nederland verblijvende aantallen van jaar op jaar flink kunnen verschillen. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen in Noordwest-Europa aan de lage kant. In Nederland is de soort sinds 2005 met gemiddeld 7% per jaar afgenomen. De afname sinds 2015 bedraagt zelfs meer dan 50%, maar sinds 2020 lijken de aantallen zich op een laag peil te stabiliseren (Hornman *et al.* 2022, 2024). Het lage broedsucces op de Russische toendra lijkt de voornaamste reden voor de afname van de flywaypopulatie (Hornman *et al.* 2022). Daarnaast verlegt de soort ten gevolge van klimaatverandering de overwinteringsgebieden in noordoostelijke richting, vooral naar Duitsland en Denemarken (Hornman *et al.* 2024a). Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Kleine Zwaan.

Seizoen 2023/2024

In de piekmaanden november, december en januari lag het aantal Kleine Zwanen iets boven het gemiddelde over de voorgaande vijf jaren, maar nog altijd ver onder de tot circa 2010 gebruikelijke aantallen. Tijdens de maandelijkse tellingen werd de soort in 31 maand/gebied-combinaties gemeld, waarvan 18 met meer dan 10 ex., De grootste groep telde 106 ex en verbleef op 13 januari in de Beooster Eedepolder bij Aardenburg WZVL. Net als in voorgaand seizoen werd al in december de hoogste maandsom (330 ex) bereikt. In eerdere jaren bracht de januaritelling veelal de hoogste aantallen.

Naast de polders bij Aardenburg verbleven de meeste Kleine Zwanen in het westelijk deel van het Krammer-Volkerak en het oosten van de Grevelingen en de daaraan grenzende landbouwpolders op Schouwen-Duiveland. Naast de januarigroep bij Aardenburg werden meer dan 50 ex gemeld bij de Plaat van de Vliet KV (88, november), Stampersplaat Gr (88 januari), Nieuw Bommedepolder Zonnemaire SD (76, december), Slikken van Viane SD (76, december) en Polder Schouwen nabij Kerkwerpe (64, januari). In de Braakman OZVL verbleven

De Kleine Zwaan speelt geen rol bij de aanwijzing van Zeeuwse ganzenrustgebieden. In december verbleef iets meer dan de helft van de aanwezige Kleine Zwanen in rust- en natuurgebieden, terwijl in januari een kleine meerderheid op reguliere landbouwgronden vertoefde. De Maire was het enige rustgebied waar korte tijd substantiële aantallen verbleven. Vrijwel alle in Zeeland bekende slaapplekken liggen in natuurgebieden; een heel ander beeld dus dan overdag.

In de periode november 2023 – februari 2024 verbleef gemiddeld 10,7% van de landelijke Kleine Zwanen-populatie binnen de provinciegrenzen. Dat is iets boven aan het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen.

Tabel 5.2.1. Percentage Kleine Zwanen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

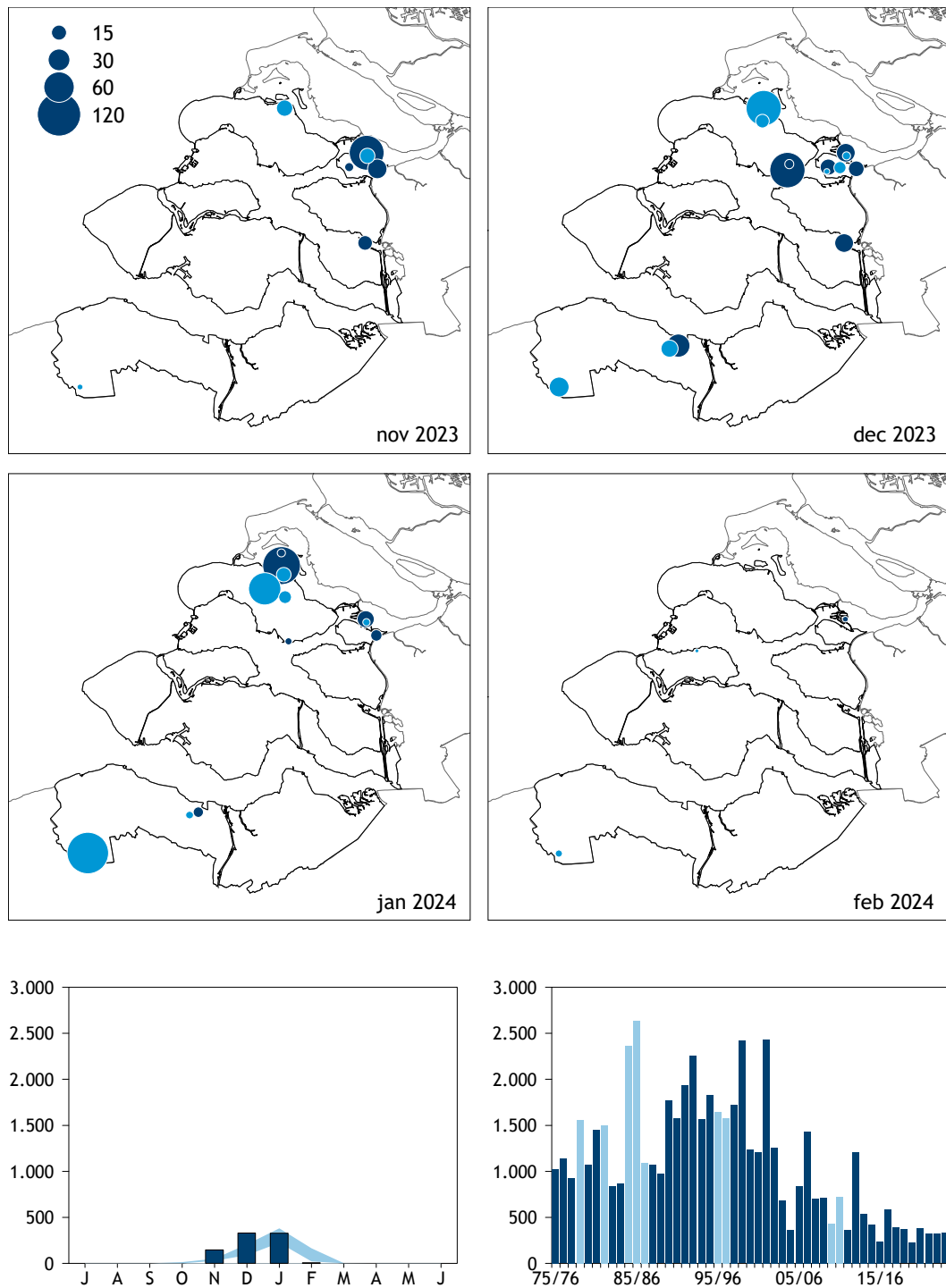
maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
November	0	78,2	21,8
December	34,1	22,3	43,6
Januari	1,9	36,9	61,1
Februari	0	28,1	71,9

Tabel 5.2.2. Aantal Kleine Zwanen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	92	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	16	168	90	0	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	88	25	21	2	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	23	26	8	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	5	16	0	0	0	0	0	0
Zoommeer	0	0	0	0	13	21	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	2	24	106	3	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	50	10	0	0	0	0	0

Tabel 5.2.3. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 – 2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	0	0	0	0	147	330	327	6	0	0	0	0
2022/2023	0	0	0	1	88	321	297	35	0	0	0	0
2021/2022	0	0	0	0	51	89	326	71	0	0	0	0
2020/2021	0	0	0	14	28	105	381	164	0	0	0	0
2019/2020	0	0	0	0	47	207	223	22	1	0	0	0
2018/2019	0	0	0	0	69	238	369	132	2	0	0	0
2017/2018	0	0	0	0	70	200	391	19	2	0	0	0
2016/2017	0	0	0	5	96	177	589	403	0	0	0	0
2015/2016	0	0	0	1	57	240	229	70	0	0	0	0
2014/2015	0	0	0	0	69	240	426	238	0	0	0	0
2013/2014	0	1	0	17	354	261	537	5	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	0	108	427	731	1.211	2	0	0	0
2011/2012	0	0	0	24	72	362	246	331	18	0	0	0
2010/2011	0	0	0	28	247	415	727	180	0	0	0	0
2005/2006 - 2009/2010	1	1	1	5	568	709	523	126	7	0	0	0
2000/2001 - 2004/2005	0	0	0	33	1.018	868	740	164	5	0	0	0
1995/1996 - 1999/2000	0	0	1	63	1.359	1.520	641	306	5	0	0	0
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	42	1.554	1.648	801	146	3	0	0	0

Figuur 5.2.1. Kleine Zwaan in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.3 Toendrarietgans

Profiel

De Toendrarietgans broedt in de toendra's van Arctisch Rusland, grofweg van het Kola schiereiland ten oosten van Finland tot aan Taimyr. Een klein, maar groeiend aantal broedt in Scandinavië. De bulk van de Toendrarietganzen verlaat de broedplaatsen in september en trekt via Rusland en de Baltische staten naar de overwinteringsgebieden in Midden- en Noordwest-Europa; een vlucht van 3.000 tot 5.000 kilometer. In Nederland zijn van half oktober tot eind februari substantiële aantallen te vinden. De maxima schommelen de laatste jaren tussen de 251.000 – 262.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024a). Het broedsucces van in Nederland overwinterende Toendrarietganzen is sinds de jaren tachtig licht afgenomen, maar toont de laatste jaren geen verdere daling. De landelijke winterpopulatie is sinds de jaren negentig toegenomen, waarschijnlijk als gevolg van een herverdeling van winterconcentraties in Europa. Dat is ook op Nederlandse schaal te merken: de soort neemt toe in Noord-Nederland, maar de trend in zuidelijker gelegen provincies is overwegend negatief (Hornman *et al.* 2024a).

De in Nederland verblijvende vogels voeden zich tot in januari vooral met oogstresten op akkers, onder meer van suikerbieten, granen en aardappels. Als er geen oogstresten meer te halen vallen, schakelen veel Toendrarietganzen over op gras of jonge wintergranen. De vogels verblijven meestal in grote, soms met andere soorten gemengde groepen. Slaapplaatsen bevinden zich in open water of op rustige buitendijkse platen.

Het gros van de in Zeeland verblijvende Rietganzen bestaat uit de Toendra-variant. Waarnemingen van de in de taiga van Scandinavië en Siberië broedende Taigarietgans (*Anser fabalis*) zijn tegenwoordig uitzonderlijk, zowel binnen de provinciegrenzen als elders in Nederland (zie 5.9.5.).

Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Toendrarietgans.

Seizoen 2023/2024

Gedurende vrijwel de gehele winterperiode verbleven meer Toendrarietganzen in de provincie dan in de drie voorgaande seizoenen. De seizoenspiek van 12.771 getelde ex in januari bracht zelfs de eerste overschrijding van de 10.000 ex sinds februari 2013 en de maandsom van 6853 ex in februari was eveneens de hoogste sinds dat jaar. In maart waren-zoals gebruikelijk- vrijwel alle Toendrarietganzen verdwenen.

Het accent in de verspreiding lag zoals gebruikelijk op oostelijk Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Baarland en omgeving op Zuid-Beveland en de Kop van Ossensisse en de Saeftinghepolders in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Daarnaast waren ook op Tholen geregeld substantiële aantallen aanwezig; deze regio lijkt de laatste jaren voor de soort aan belang te winnen.

Van oktober tot en met maart werden in 149 maandelijkse gebiedstellingen Toendrarietganzen gemeld.

De 61 maand-gebiedcombinaties met tenminste 100 exemplaren waren verdeeld over Oost Zeeuws-Vlaanderen (19), Schouwen-Duiveland (14), Zuid-Beveland (10), Noord-Beveland (9), West Zeeuws-Vlaanderen (5), Tholen (3) en de Grevelingen (1). Ten opzichte van voorgaand seizoen is vooral de toename in Oost Zeeuws-Vlaanderen opmerkelijk. Een groot deel van de waargenomen Toendrarietganzen foerageerde op oogstresten, vooral van aardappel

en suikerbiet.

Eenentwintig maand-gebiedcombinaties telden 500 of meer Toendrarietganzen. Opmerkelijk is dat de twee hoogste maandsommen buitendijks werden aangetroffen: 2640 ex Middelplatenland VM op 13 februari en 2231 ex IJskelder Saeftinghe op 17 februari. Vrijwel alle andere locaties met hoge aantallen Toendrarietganzen werden gemeld in open polderland.

Het Zeeuwse ganzenrustbeleid is niet gericht op de Toendrarietgans. In de vier maanden met substantiële aantallen (november-februari) verbleef gemiddeld 19,3% van de Zeeuwse populatie in ganzenrustgebieden; aanzienlijk hoger dan het percentage in voorgaande jaren. Dat is vooral te danken aan de 2942 ex die in februari in rustgebied Saeftinghe te vinden waren. Ook in november en december werden hier substantiële aantallen gemeld. Het enige andere rustgebied waar eenmalig meer dan 100 ex geteld werden was de Braakman (545 in december). 65% van de Zeeuwse Toendrarietganzen verbleef in oktober-februari op reguliere landbouwgronden.

Het aandeel van de Zeeuwse populatie Toendrarietganzen in het landelijk totaal in de periode oktober-februari bedroeg 5,1%. Dat is ruim boven het gemiddelde over de afgelopen vijf seizoenen. De uitschieter van 10,5% in februari heeft het seizoensgemiddelde in positieve zin beïnvloedt.

Tabel 5.3.1. Percentage Toendrarietganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
November	9,9	6,6	83,5
December	22,4	2,4	75,2
Januari	0,6	11,2	88,2
Februari	44,2	43,7	12,1

Tabel 5.3.2. Aantal Toendrarietganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

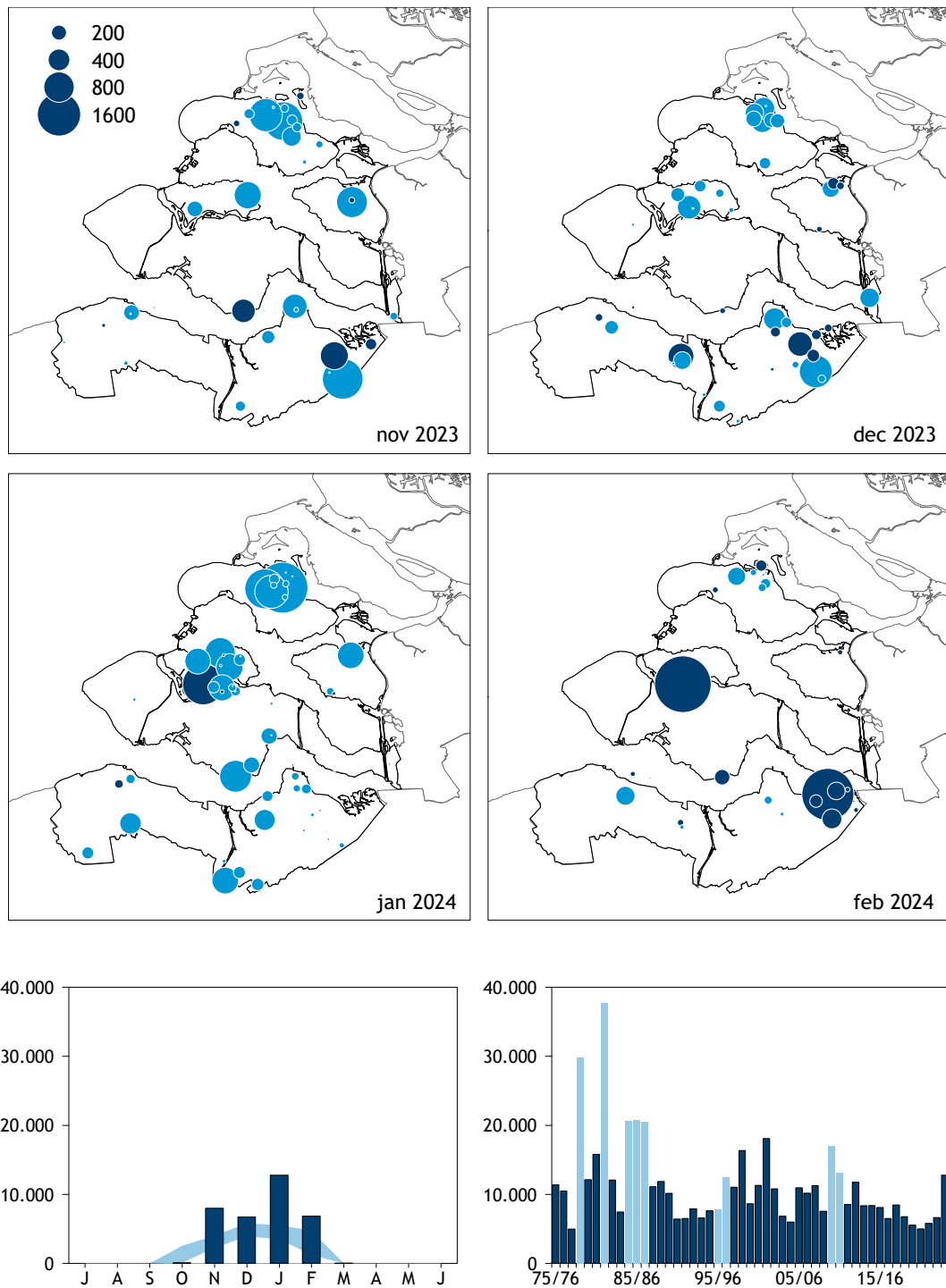
Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	0	0	0	0	45	2	2	141	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	2.778	1.729	4.492	441	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	0	800	426	650	23	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	800	776	2.000	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	3	8	9	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	75	450	28	3.464	2.838	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	50	302	7	0	1	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	0	108	8	0	299	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	234	197	625	301	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	9	2.711	3.224	1.522	2.810	16	0	0	0

Tabel 5.3.3. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland, maandtotalen 2009/10 - 2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	0	0	0	84	7.979	6.721	12.771	6.853	17	0	0	0
2022/2023	1	0	0	44	4.545	6.627	4.675	2.063	5	1	0	0
2021/2022	0	0	5	689	4.008	5.806	3.525	2.443	1	0	0	0
2020/2021	0	0	0	2.548	3.313	3.910	4.999	4.708	12	0	0	0
2019/2020	0	0	0	116	2.254	4.388	5.535	1.209	2	0	0	0
2018/2019	0	0	0	0	2.665	5.774	6.778	2.346	5	0	1	0
2017/2018	0	0	0	100	1.544	8.385	8.453	3.010	3	0	0	0
2016/2017	0	0	1	280	1.686	6.494	2.700	1.011	0	0	0	0
2015/2016	0	0	0	732	5.658	8.103	3.280	4.102	0	0	0	0
2014/2015	0	0	0	72	2.587	8.379	5.010	3.112	2	0	0	0
2013/2014	0	0	0	307	4.012	8.100	8.365	704	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	96	5.102	10.850	11.608	11.759	13	0	0	0
2011/2012	0	1	0	85	4.825	4.285	8.528	5.043	0	0	0	0
2010/2011	0	0	0	356	5.999	4.799	13.092	4.896	6	0	0	1
2005/2006 - 2009/2010	0	0	0	201	4.191	9.407	8.008	4.124	73	0	0	0
2000/2001 - 2004/2005	0	0	0	152	5.955	9.944	7.126	2.868	164	5	0	0
1995/1996 - 1999/2000	0	0	0	32	4.234	8.861	9.285	3.449	49	0	0	0
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	2	963	6.598	5.987	2.267	1	0	0	0

Toendrarietgans, Dreischorsedijk Noordgouwe

Figuur 5.3.1. Toendrarietgans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.4 Kolgans

Profiel

Kolganzen broeden in grote delen van Arctisch Rusland. Het broedsucces varieert en is gerelateerd aan de lemming-cyclus. Een gering, en recent afnemend aantal paren –afkomstig van ontsnapte lokvogels en aangeschoten exemplaren- verblijft 's zomers in Nederland en kan hier tot broeden komen (Boele *et al.* 2024). De verschillende populaties overwinteren van West-Europa tot bezuiden de Kaspische Zee. De in Groenland broedende ondersoort *A.a. flavirostris* overwintert in Ierland en Schotland en is in Nederland zeldzaam. De in Nederland verblijvende Kolganzen broeden voornamelijk in het westelijk deel van Arctisch Rusland en trekken via de Baltische staten en Zuid-Scandinavië naar de overwinteringsgebieden. De Nederlandse winterpopulatie nam tussen 1975 en 2010 sterk in omvang toe; de huidige winterpopulatie telt 804.000 - 952.000 vogels. In het westen des lands is de trend nu stabiel tot licht dalend. Voorts arriveren veel vogels tegenwoordig wat later in het najaar (Hornman *et al.* 2024a). De meeste Nederlandse Kolganzen verblijven in het noorden en westen en in het rivierengebied en foerageren op grasland. Een klein deel profiteert van oogstresten op akkerland en foerageert vanaf januari ook op wintergranen.

Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal in Noordwest-Europa overwinterende Kolganzen fors gestegen; Midden-Europese winterpopulaties zijn juist gekrompen. Het broedsucces van in Nederland overwinterende Kolganzen vertoont sinds de jaren negentig een dalende trend (Hornman *et al.* 2024a). De Kolgans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2023/2024

Tussen 1975 en 2010 is de Zeeuwse winterpopulatie van de Kolgans fors gegroeid, maar sindsdien overheerst een dalende trend. De huidige winterpopulatie ligt ongeveer op het niveau van 1995. In 2022/2023 was het totaal aantal in Zeeland verblijvende Kolganzen erg laag, maar dit seizoen waren het er aanzienlijk meer. Ondanks magere aantallen in november (met voor het zevende opeenvolgende jaar minder dan 10.000 ex) werd de seizoenspiek van 37.419 getelde ex al in november bereikt. Dit was tevens de hoogste novembersom sinds 2013. Ook in januari en februari werden beduidend meer Kolganzen geteld dan de laatste jaren gebruikelijk.

Oost Zeeuws-Vlaanderen blijft met afstand de belangrijkste Zeeuwse regio voor de Kolgans. Van oktober tot en met maart verbleef hier gemiddeld 54,4% van de Zeeuwse populatie. West Zeeuws-Vlaanderen was goed voor gemiddeld 17,4%. In beide delen van Zeeuws-Vlaanderen lag dit percentage wat hoger dan voorgaand seizoen, terwijl dat van Zuid-Beveland (12%) juist licht daalde. Schouwen-Duiveland herbergde alleen in januari meer dan 10% van de Zeeuwse populatie; Tholen en Walcheren waren in enkele maanden goed voor meer dan 5% van de Zeeuwse populatie.

Tussen september en april werden in 483 maand/gebiedcombinaties Kolganzen vastgesteld. Dat is iets meer dan in het voorgaande seizoen. Het aantal maand/gebiedcombinaties met meer dan 1000 ex lag met 37 hoger dan vorig seizoen, maar wat lager dan het daaraan voorafgaande.

Deze forse concentraties waren verdeeld over Oost Zeeuws-Vlaanderen (26), West Zeeuws-Vlaanderen (6), Zuid-Beveland (2), Schouwen-Duiveland (2) en Walcheren (1). Twaalf keer werden meer dan 2000 Kolganzen vastgesteld in een telgebied (alle in Zeeuws-Vlaanderen),

met de 8400 ex in de Groot Kieldrecht polder op 19 november als grootste uitschieter. Het gemiddeld aantal Kolganzen per bezet telgebied bedroeg 296 ex, iets boven het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen.

Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 34,4% van de getelde Zeeuwse Kolganzen in ganzenrustgebieden en 23,1% in (overige) natuurgebieden. Het percentage in de rustgebieden ligt onder het gemiddelde over de voorgaande vijf jaren, maar dat in de overige natuurgebieden juist erboven.

Over het hele winterhalfjaar gezien verbleef meer dan 5 procent van de Zeeuwse Kolganspopulatie in de ganzenrustgebieden Saefthinghe (14,9%), en Groot Eiland (5,9%). In februari en maart verbleef voorts meer dan 5% van de Zeeuwse populatie in de rustgebieden De Putting en de Braakman. De Yerseke Moer was in maart goed voor 12,1% van de Zeeuwse populatie, maar bleef in de overige wintermaanden onder de 1%. Maart was ook de enige maand waarin het voor het Natura 2000-gebied Yerseke- en Kapelse Moer gegeven gebiedsdoel van 1700 ex werd gehaald.

In de periode 2000-2010 verbleef gemiddeld 4-5% van de Nederlandse kolganspopulatie in Zeeland, maar het belang van de Zeeuwse populatie nam daarna wat af. Dit seizoen lag het percentage in oktober-maart met gemiddeld 3,7% (piek 5,2% in november) wat hoger dan het gemiddelde over de laatste vijf jaren, maar op langere termijn gezien blijft het aan de lage kant.

Tabel 5.4.1. Percentage Kolganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
Oktober	50	5,5	44,6
November	68,1	6,1	25,8
December	35,8	2,2	62
Januari	26,9	5,8	67,3
Februari	38	13,3	48,7
Maart	44,1	13,8	42,1

Tabel 5.4.2. Aantal Kolganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

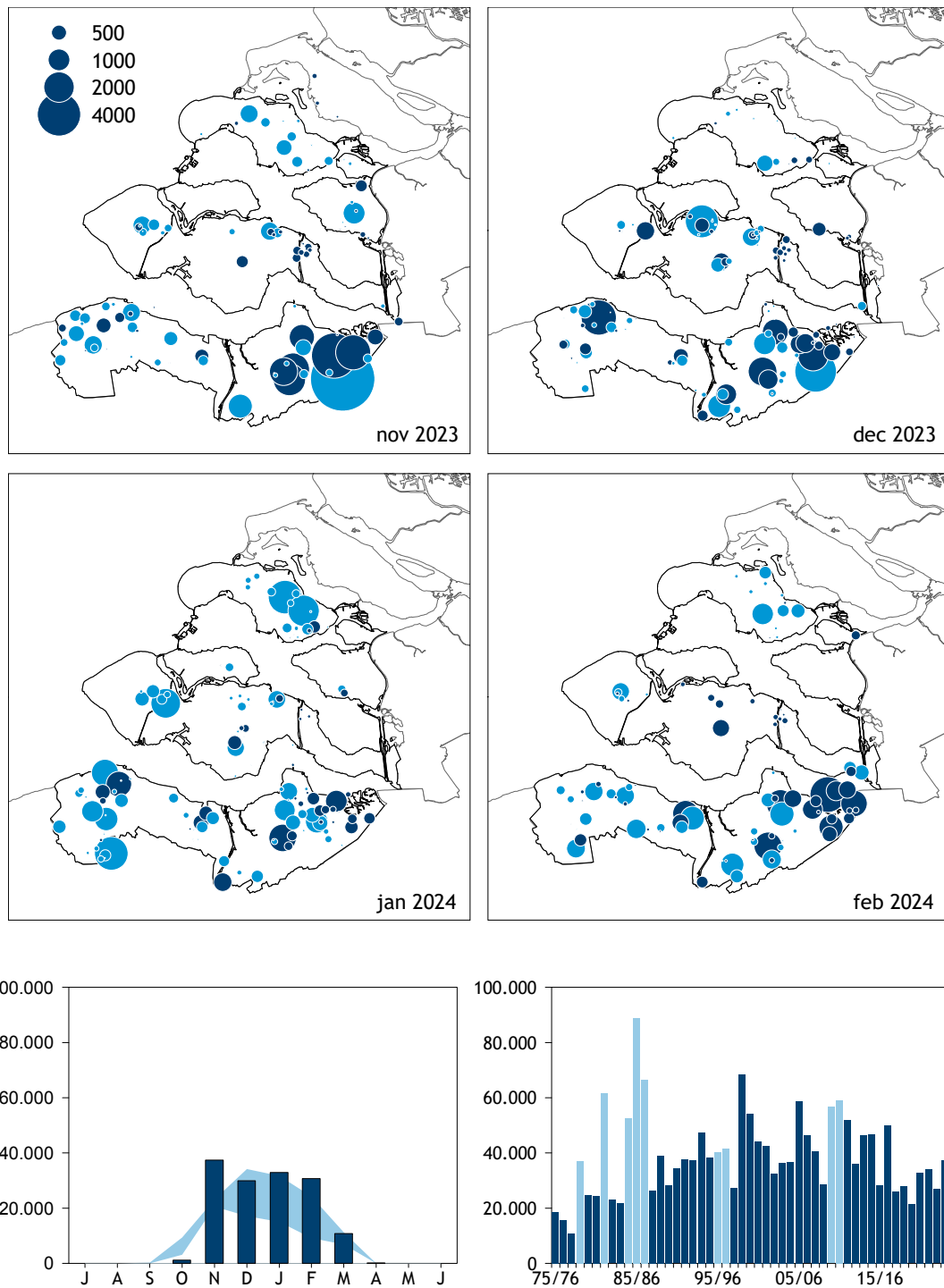
Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	105	0	0	0	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	36	0	8	0	352	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	114	2.027	957	5.780	1.813	37	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	40	14	0	169	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	91	1.412	425	253	0	122	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	1	17	47	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	0	160	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	60	1.331	880	2.875	875	687	2	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	0	1.413	4.994	2.280	958	514	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	88	827	710	70	1.248	2.167	3	0	0
Westerschelde	0	0	0	6	13	10	0	953	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	8	231	4.665	4.607	9.459	4.467	1.414	110	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	8	519	25.569	17.275	12.071	19.884	5.857	1	0	0
Voordelta	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0

Tabel 5.4.3. Aantal Kolganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2032/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	0	0	16	1.146	37.419	29.930	32.948	30.719	10.798	116	0	0
2022/2023	0	0	1	2.173	18.121	22.209	26.902	17.752	5.768	1	0	1
2021/2022	0	0	256	5.987	20.579	34.163	31.695	24.243	9.884	8	0	0
2020/2021	0	0	0	9.349	23.182	32.812	26.008	15.546	11.258	3	0	1
2019/2020	0	1	5	3.103	21.356	17.122	15.029	9.203	6.844	4	0	0
2018/2019	0	0	0	690	24.258	28.026	20.395	12.738	8.780	1	1	0
2017/2018	0	1	0	739	12.696	25.567	25.972	11.168	9.020	0	0	0
2016/2017	0	0	0	11.355	34.918	50.002	31.577	20.920	5.155	1	0	0
2015/2016	5	1	0	25.060	22.593	22.061	28.420	24.161	11.920	2	1	1
2014/2015	0	2	2	15.506	29.084	43.784	46.860	15.826	9.138	0	1	0
2013/2014	0	1	0	20.350	46.508	37.720	29.025	19.741	5.386	0	1	1
2012/2013	4	1	0	6.204	36.193	30.327	25.403	16.877	15.015	75	1	0
2011/2012	0	0	0	11.002	31.269	51.995	28.235	14.236	8.226	3	0	0
2010/2011	1	5	0	17.829	25.450	36.154	59.019	26.318	8.281	9	6	0
2005/2006 - 2009/2010	0	1	2	3.567	22.460	40.493	45.822	29.070	12.492	10	5	1
2000/2001 - 2004/2005	1	1	3	3.496	21.384	31.566	36.903	26.298	9.718	489	1	1
1995/1996 - 1999/2000	1	1	3	1.475	16.353	33.746	43.645	31.845	11.218	19	2	1
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	76	4.996	31.705	35.766	28.670	9.172	0	0	0

Kolgans met Brandganzen, Sirjansland

Figuur 5.4.1. Kolgans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.5 **Grauwe Gans**

Profiel

Met een broedpopulatie van 100.000 – 165.000 paar (Boele *et al.* 2022) is de Grauwe Gans veruit de talrijkste in Nederland broedende ganzensoort. Het gros van deze broedvogels overwintert binnen de landsgrenzen en wordt dan vergezeld door broedvogels uit Scandinavië en Midden-Europa. In november zijn de aantallen in Nederland het hoogst; dan verblijven hier de laatste jaren 550.000-670.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024a). Tussen 1975 en 2010 is de winterpopulatie sterk gestegen. De laatste jaren is deze in het westen en oosten des lands stabiel tot licht stijgend, terwijl het noorden een sterkere stijging laat zien (stats.sovon.nl). Het broedsucces van de Nederlandse broedpopulatie is sinds de eeuwwisseling gedaald (Hornman *et al.* 2024). De Zeeuwse broedpopulatie rond 2020 werd geschat op 3.000 – 5.200 paren en lijkt recent te stabiliseren (Vergeer & Castelijns 2022, stats.sovon.nl).

Het Verdrongen Land van Saeftinghe is van oktober tot in januari een belangrijke verblijfplaats. De vogels foerageren hier vooral op wortelknollen van Riet en Zeebies en binnendijks op oogstresten en grasland (Castelijns & Jacobusse 2010). Vegetatiesuccessie op het hoger wordende schor leidde na 2010 tot een afname van de beschikbare voedselhoeveelheden en daarmee van de aantallen ganzen op de schor (Vergeer & Castelijns 2022). De Grauwe Gans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2023/2024

Het aantal in het najaar in Zeeland verblijvende Grauwe Ganzen neemt de laatste wat af. Vooral het afvlakken van de november-piek valt op; de 35.289 dit jaar getelde ex vormen de laagste november-maandsom sinds begin jaren negentig. In 2020 bracht november nog de hoogste maandsom van het seizoen; nu werden zowel in december als in januari meer Grauwe Ganzen geteld (max. 51.314 ex in december). Van een afname in kernwintermaanden en het vroege voorjaar is dan ook geen sprake. Wel nam de populatie na piekmaand december, conform het gebruikelijk beeld, geleidelijk af. Ondanks de blijvende afname op en rond Saeftinghe blijft Oost Zeeuws-Vlaanderen van november tot en met februari de belangrijkste regio voor de soort; de rest van het jaar herbergen Schouwen-Duiveland en de aangrenzende Grevelingen de hoogste aantallen.

Voor het eerst in lange tijd was de Grauwe Gans in geen enkele maand de talrijkste Zeeuwse ganzensoort.

In november, december en januari herbergde Oost Zeeuws-Vlaanderen (incl. Saeftinghe) de meeste Grauwe Ganzen, in de maanden ervoor en erna waren de hoogste aantallen vooral op Schouwen-Duiveland te vinden.

Met een gemiddelde maandelijkse aanwezigheid in 226 telgebieden in de periode oktober-maart blijft de Grauwe Gans 's winters de meest verspreid in Zeeland voorkomende ganzensoort, al is ten opzichte van voorgaand seizoen wel sprake van een afname. Waarschijnlijk is de spreiding in werkelijkheid nog wat groter: in een deel van de weinig gansrijke polders die niet elke maand geteld worden, verblijven vermoedelijk nog kleine aantallen Grauwe Ganzen.

Gemiddeld verbleven in het winterhalfjaar 9391 Grauwe Ganzen in Oost Zeeuws-Vlaanderen, 5414 op Schouwen-Duiveland en 3913 op Zuid-Beveland. Ten opzichte van vorig jaar nam

de soort op Schouwen iets af, hetgeen deels aan hogere aantallen in de nabije Grevelingen kan liggen.

De enige andere regio waar gedurende één maand in de periode oktober-maart meer dan 5000 Grauwe Ganzen verbleven was Tholen en Sint Philipsland (5689 ex in december).

In totaal werden in 91 maand/gebiedcombinaties in oktober-maart 500 of meer Grauwe Ganzen geteld, vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen (37), Schouwen-Duiveland (16) en Tholen/Sint Philipsland (11) en Zuid-Beveland (11). De volgende telgebieden herbergden in het winterhalfjaar tenminste twee maanden meer dan 1000 Grauwe Ganzen: Emmapolder Emmadorp OZVL, Kruispolder Kruisdorp OZVL, Maire Oosterland SD, Sint Philipsland zuid-pont, polder Bloois en Oud-Bommenede SD en Saeftinghe IJskelder en Saeftinghe Hondegat.

In de periode september 2023 – maart 2024 verbleef gemiddeld 29,3% van de Zeeuwse Grauwe Ganzen in ganzenrustgebieden (maximaal 41,8% in november) en 24,8% in (overige) natuurgebieden. Dat is iets onder het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen. 45,9% van de getelde Grauwe Ganzen verbleef buiten de opvang- en natuurgebieden, grotendeels in regulier agrarisch gebied.

Ondanks een licht teruglopende trend blijft Saeftinghe veruit het belangrijkste ganzenrustgebied voor de soort: gemiddeld verbleef hier van september tot in maart 17,6% van de Zeeuwse populatie (maximum 26,9% in december). Ten opzichte van voorgaand seizoen namen de aantallen in rustgebied Saeftinghe weer iets toe. Het enige andere ganzenrustgebied met in genoemde periode minimaal één maand meer dan vijf procent van de Zeeuwse populatie was de Maire (november). Vorig seizoen voldeed rustgebied Zuidkust van Schouwen ook nog aan deze kwalificatie.

Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) van de Grauwe Gans bedroeg 7,5% (maximum 11,2% in december). Dat is iets lager dan vorig seizoen en past in het sinds 2010 afnemende Zeeuwse belang in de landelijke winterpopulatie.

Tabel 5.5.1. Percentage Grauwe Ganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

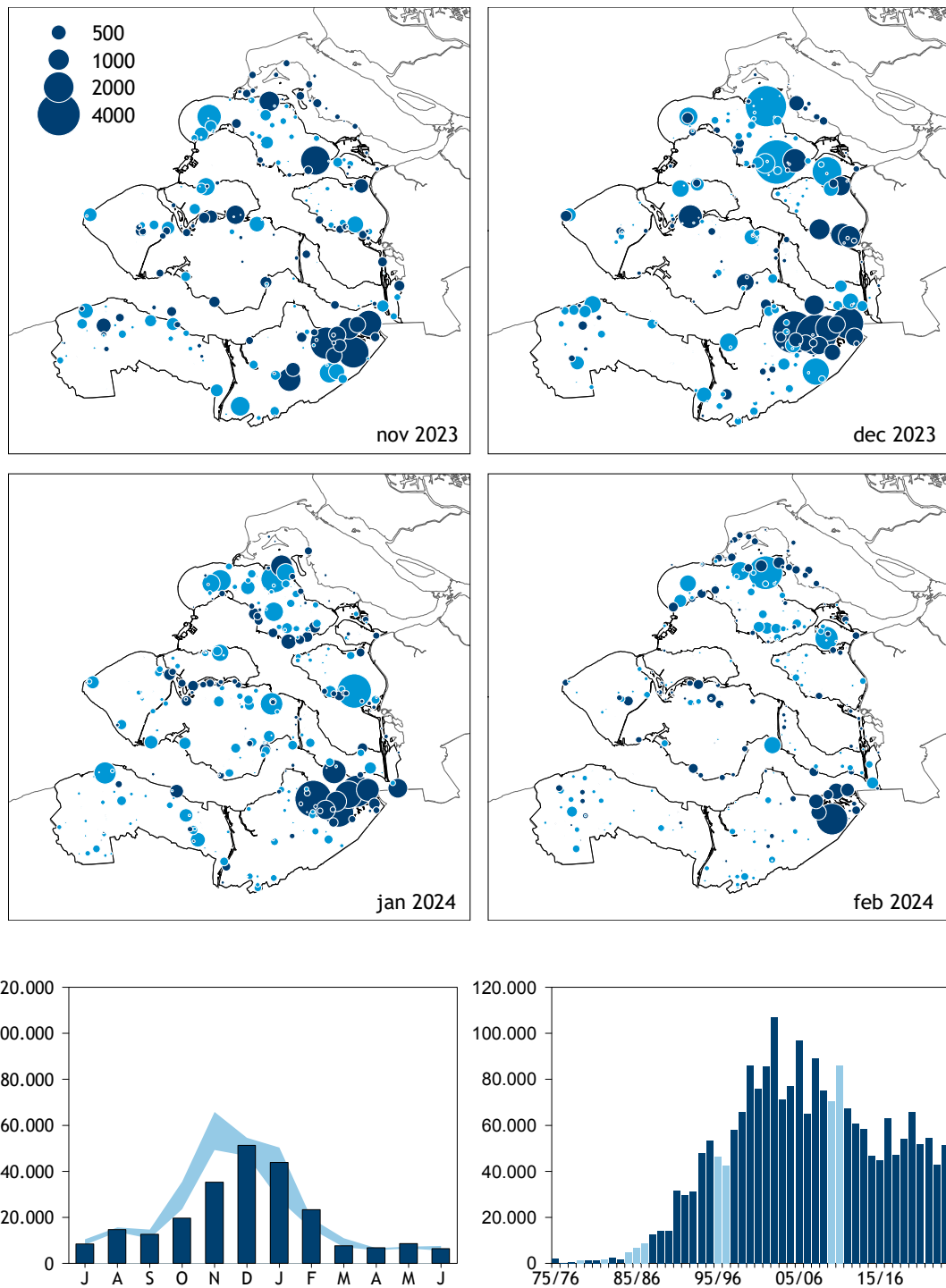
maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
September	18,8	24	57,2
Oktober	26,8	34,7	38,6
November	41,8	18,8	39,4
December	40,2	12,4	47,4
Januari	32,1	18,7	49,3
Februari	21,8	26,6	51,6
Maart	23,3	38,7	38

Tabel 5.5.2. Aantal Grauwe Ganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	621	583	1.001	1.052	599	838	185	676	515	865	1.036	241
Grevelingen	1.215	1.324	205	3.404	1.569	3.663	1.937	4.584	606	1.198	1.050	1.985
Schouwen-Duiveland	1.332	6.243	3.855	4.397	5.571	9.128	8.305	3.975	1.108	968	2.764	831
Krammer-Volkerak	0	0	17	34	43	22	103	141	138	167	609	702
St. Philipsland	72	360	175	394	195	1.953	175	1.403	135	59	382	309
Tholen	287	861	358	1.768	2.105	3.736	4.091	776	567	358	282	104
Oosterschelde	569	593	267	35	247	1.387	498	236	468	252	265	661
Zoommeer	94	353	107	50	202	27	17	74	158	84	53	311
Noord-Beveland	0	334	0	75	1.292	1.224	1.570	176	39	21	112	30
Veerse Meer	44	72	1	0	13	0	3	89	49	35	0	25
Walcheren	18	1	66	1.181	1.690	485	1.819	723	291	92	34	16
Zuid-Beveland (west)	1.047	529	1.848	894	2.844	3.176	4.933	2.230	809	777	886	439
Zuid-Beveland (oost)	9	183	1.003	508	1.199	2.142	2.957	1.185	598	283	118	28
Westerschelde	103	328	0	574	786	669	2.212	720	97	90	437	291
West Zeeuws-Vlaanderen	1.959	469	1.155	889	2.779	2.695	2.816	1.366	364	380	107	26
Oost Zeeuws-Vlaanderen	942	1.988	2.111	4.380	13.754	19.534	12.237	4.865	1.574	1.050	309	269
Voordelta	144	433	471	75	401	635	57	131	124	94	180	148

Tabel 5.5.3. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 - 2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt. Aantallen april-september niet compleet, grotendeels gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	8.456	14.654	12.640	19.710	35.289	51.314	43.915	23.350	7.640	6.773	8.624	6.416
2022/2023	7.638	11.729	7.236	29.953	40.164	43.013	32.962	17.801	6.044	4.584	6.624	4.390
2021/2022	9.199	15.647	14.657	28.863	49.272	54.559	50.327	19.515	10.935	5.695	7.271	6.463
2020/2021	10.455	15.526	10.743	35.487	51.924	49.121	33.945	17.641	7.265	6.640	6.586	7.587
2019/2020	8.042	13.653	12.485	23.546	65.852	46.651	27.631	14.938	6.998	6.209	6.503	5.523
2018/2019	7.631	9.438	12.207	21.066	54.061	45.858	38.580	17.043	7.648	5.033	7.213	5.145
2017/2018	13.837	13.271	11.241	17.633	47.331	44.625	37.899	15.676	8.892	4.902	5.326	4.944
2016/2017	10.810	13.854	11.148	24.576	54.332	62.945	40.080	15.522	7.520	4.109	6.013	4.601
2015/2016	12.378	11.693	10.909	30.036	37.097	44.760	30.347	16.316	10.780	3.983	6.222	5.157
2014/2015	5.466	11.231	10.284	20.074	46.634	41.886	45.871	14.203	7.895	3.957	5.607	2.566
2013/2014	12.802	11.932	4.701	26.613	46.041	58.498	35.020	15.819	4.689	2.915	5.357	2.854
2012/2013	14.367	10.518	12.751	27.482	60.121	60.712	38.728	29.277	5.980	2.120	7.083	1.984
2011/2012	14.367	11.816	14.061	29.049	67.387	54.643	31.446	17.431	7.403	4.342	5.004	4.701
2010/2011	7.879	18.078	16.628	37.893	86.017	62.929	64.089	18.829	8.134	4.042	4.490	4.431
2005/2006 - 2009/2010	9.773	12.123	12.244	37.323	70.288	63.004	51.473	18.406	7.571	2.753	3.623	3.113
2000/2001 - 2004/2005	6.322	8.210	9.763	37.782	83.317	65.380	62.599	14.994	6.175	1.612	1.959	1.199
1995/1996 - 1999/2000	945	1.360	3.305	19.007	57.322	51.735	41.940	10.183	3.265	389	421	252
1990/1991 - 1994/1995			1.775	11.327	29.859	28.438	33.418	6.309	1.805			

Figuur 5.5.1. Grauwe Gans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw).

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.6 Grote Canadese Gans

Profiel

Nazaten van ontsnapte of uitgezette Canadese Ganzen hebben zich de laatste decennia in delen van Noordwest-Europa tot een gewone broedvogel ontwikkeld. Het westen van Nederland lijkt daarbij koploper te zijn. De Nederlandse broedpopulatie bedroeg in 2018-2020 12.000-16.000 paren en is, gezien de blijvend positieve trend, inmiddels verder gestegen (stas.sovon.nl). Veruit de meeste in ons land verblijvende “canadese” ganzen behoren tot de ondersoort *B.c. canadensis*. De Nederlandse populatie piekt in nazomer en najaar en nam jarenlang snel toe, maar lijkt nu te stabiliseren op 51.600-72.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024a). De landelijke populatie in het winterhalfjaar bestaat voornamelijk uit eigen kweek, aangevuld met Duitse en Belgische broedvogels.

Het noordelijk Deltagebied is een van de belangrijkste regio's voor de soort in ons land. De Zeeuwse broedpopulatie werd in 2018-2020 geschat op 670-900 paren. De komst van de Vos heeft recent geleid tot een daling van de broedpopulatie in Oost Zeeuws-Vlaanderen, elders neemt de soort nog toe (Vergeer 2022, stas.sovon.nl). In het winterhalfjaar herbergt Zeeuws-Vlaanderen de meeste Grote Canadezen binnen de provincie. De belangrijkste ruiconcentraties in Nederland zijn te vinden in het Volkerakmeer en de Westerschelde. De hoogste jaarsom in Zeeland groeide continu van begin jaren negentig tot 2011, en schommelt sindsdien tussen de 2.500 – 5.000 exemplaren. Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Grote Canadese Gans, maar de soort wordt gezien als invasieve exoot en mag jaarrond bestreden worden.

Seizoen 2023/2024

De maandtotalen van de Grote Canadese Gans in Zeeland vertonen recent fikse schommelingen: hoog in seizoen 2021/22, opvallend laag in 2022/23, maar dit seizoen in zes maanden nog hoger dan in 2021/22 en in drie wintermaanden (december, januari en februari) zelfs de hoogste maandsom ooit.

De afname hield vermoedelijk verband met afschot en andere beheermaatregelen om de groei van de populatie in te dammen. Minder duidelijk is de oorzaak van de recente stijging. De toename van de broedpopulatie kan een rol spelen, maar lijkt niet de enige verklaring. Verplaatsingen van groepen net binnen of buiten de provincie zal eveneens een effect hebben, maar een preciezer beeld vergt nader onderzoek.

In veruit het grootste deel van het jaar herbergt Zeeuws-Vlaanderen de meeste Zeeuwse Grote Canadezen. Het relatieve belang van de kom van de Delta lijkt verder af te nemen.

In de periode oktober-maart werden in 554 maand-gebiedcombinaties Grote Canadese Ganzen gemeld met gemiddeld 33,4 exemplaren per bezet telgebied. Ten opzichte van voorgaand seizoen is met name dat gemiddeld aantal fiks gestegen en ligt het weer in de orde van seizoen 2021/22.

Zeeuws-Vlaanderen blijft de belangrijkste regio in het winterhalfjaar met gemiddeld 875 getelde ex per wintermaand in West en 816 in Oost. Benoorden de Westerschelde is vooral Zuid-Beveland met gemiddeld 515 ex van belang, gevolgd door Schouwen-Duiveland (258) en Tholen/Sint Philipsland (incl Krammer, 217). In alle regio's lagen de gemiddelde aantallen hoger dan in vorig seizoen, met de grootste stijging in Zeeuws-Vlaanderen.

202 maand-gebiedcombinaties herbergden in een of meer wintermaanden tenminste 25 Grote Canadese Ganzen. Het gros daarvan was te vinden in West Zeeuws-Vlaanderen (57), Oost Zeeuws-Vlaanderen (55), Zuid-Beveland (34), Schouwen-Duiveland (20), Tholen e.o. (18) en Walcheren (12)

In zes telgebieden werden gedurende meerdere wintermaanden meer dan 100 Grote Canadese Ganzen vastgesteld: De Blikken Schoondijkse WZVL, Koninginnen- en Angelinapolder Biervliet WZVL, Hoofdplaatpolder-west WZVL, Autrichepolder Westdorpe OZVL natuurbouw Hoedekenskerkepolder ZB en Sloekreek-hoek van Borssele ZB.

De bijdrage van Zeeland aan de landelijke populatie is het grootst in de zomer (vooral augustus), al neemt het relatieve belang de laatste jaren wel af. Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 9% procent van de landelijke populatie binnen de provinciegrenzen. Dat is iets hoger dan voorgaand seizoen, maar zit dicht bij het gemiddelde over de laatste vijf jaren.

In de periode oktober-maart verbleef gemiddeld 23,3% van de getelde Zeeuwse Grote Canadese Ganzen in ganzenrustgebieden en 23,7% in (overige) natuurgebieden. Dat is ruim minder dan voorgaand seizoen en iets onder het gemiddelde over de laatste vijf jaren.

Bezien over oktober-maart verbleef meer dan 5% van de Zeeuwse populatie in ganzenrustgebied Baarzande (5,6%). In andere ganzenrustgebieden verbleef in een of enkele maanden meer dan 5% van de Zeeuwse populatie: De Braakman (9,5% in oktober), Saeftinghe (6,4% in januari), Kapelse Moer (5,3% in maart) en Yerseke Moer (5% in maart). Wegens het grotendeels ontbreken van tellingen buiten de natuur- en ganzenrustgebieden in het zomerhalfjaar heeft het geven van percentages voor die periode weinig zin.

Tabel 5.6.1. Percentage Grote Canadese Ganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
September	16,2	7,1	76,7
Oktober	33,3	26,6	40,1
November	21,6	28,7	49,7
December	22,1	21,2	56,7
Januari	11,1	14,3	74,6
Februari	18,1	27,2	54,6
Maart	33,7	24,1	42,2

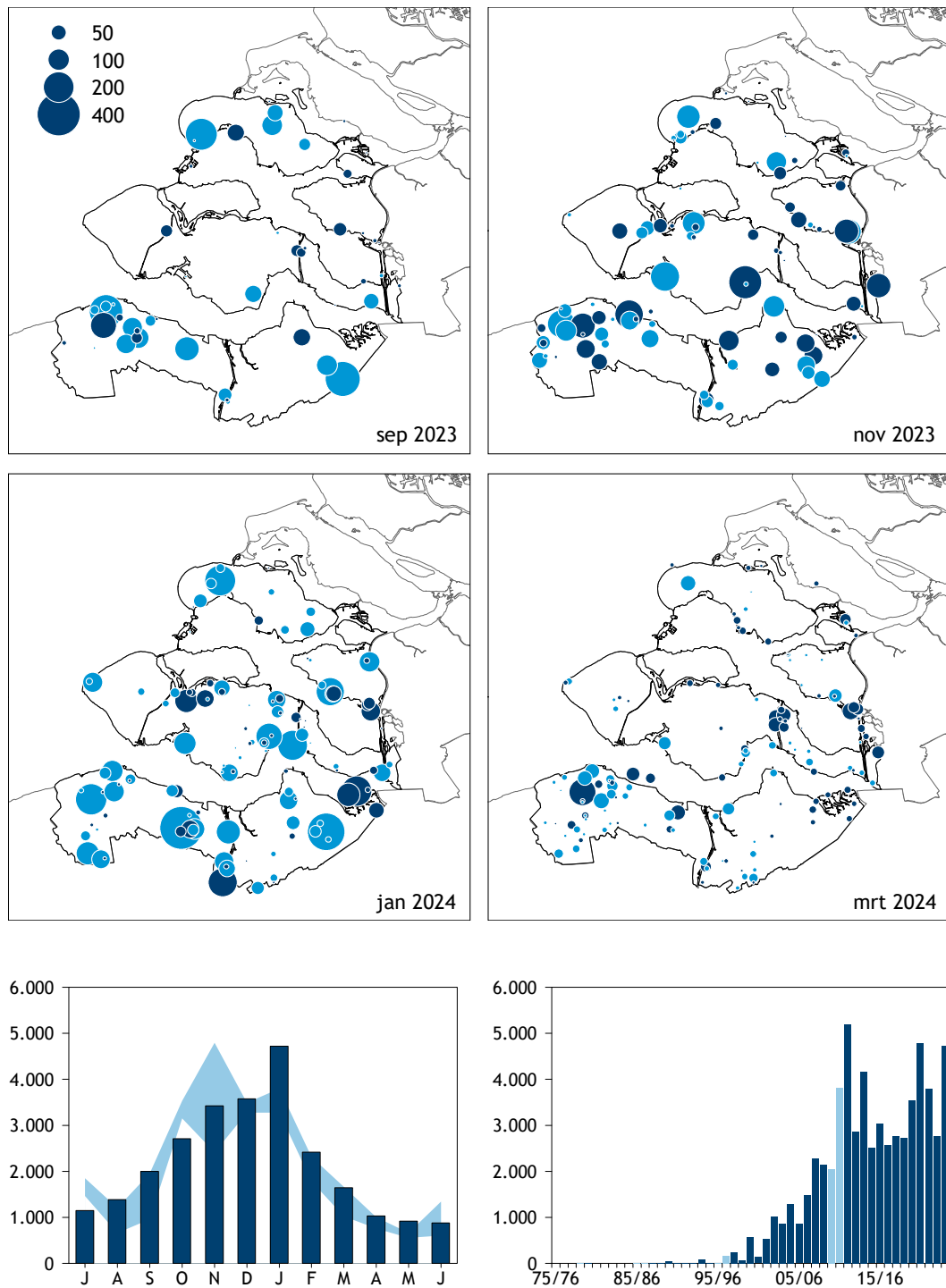
Grote Canadese Gans, Schouwse Dijk

Tabel 5.6.2. Aantal Grote Canadese Ganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	5	5	2	0	0	22	0	0	6	3	2	0
Grevelingen	19	2	1	294	4	3	1	15	8	24	39	2
Schouwen-Duiveland	22	162	434	152	330	296	381	296	96	85	249	60
Krammer-Volkerak	0	0	1	0	15	7	0	39	33	25	40	92
St. Philipsland	0	4	16	14	0	0	0	60	5	9	8	83
Tholen	20	93	42	150	359	129	403	6	84	22	24	66
Oosterschelde	3	155	10	14	0	81	107	3	61	14	21	21
Zoommeer	310	41	1	114	0	4	1	9	44	13	32	189
Noord-Beveland	0	223	0	28	2	67	8	33	0	0	18	0
Veerse Meer	0	0	0	0	41	0	67	16	0	2	2	0
Walcheren	0	8	31	163	125	161	122	151	16	2	0	0
Zuid-Beveland (west)	37	195	63	5	565	416	861	275	126	82	169	41
Zuid-Beveland (oost)	4	26	105	95	179	148	158	192	270	120	18	15
Westerschelde	37	21	0	39	5	3	236	2	60	37	143	143
West Zeeuws-Vlaanderen	480	245	850	615	1.090	1.054	1.118	865	509	447	104	121
Oost Zeeuws-Vlaanderen	210	207	441	1.027	703	1.178	1.250	435	306	136	37	28
Voordelta	0	0	0	0	4	7	8	20	19	11	10	18

Tabel 5.6.3. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 - 2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	1.147	1.387	1.997	2.710	3.422	3.576	4.721	2.417	1.643	1.032	916	879
2022/2023	1.105	769	1.530	1.779	2.767	2.526	2.571	1.870	1.406	566	648	746
2021/2022	1.851	1.205	1.956	3.364	3.363	3.322	3.800	2.263	1.663	761	630	1.117
2020/2021	1.818	676	960	3.152	4.792	3.277	3.620	2.313	1.436	1.003	665	1.341
2019/2020	1.464	658	1.568	3.532	2.411	3.491	3.275	1.785	1.023	758	555	606
2018/2019	1.657	833	1.456	2.717	2.720	2.369	1.872	1.792	1.401	918	808	1.459
2017/2018	2.219	1.879	2.760	2.567	2.303	1.761	2.563	1.616	1.069	809	628	1.985
2016/2017	2.572	1.808	1.594	1.972	2.442	2.418	1.857	1.182	1.147	633	540	1.477
2015/2016	3.031	1.940	615	2.424	1.474	1.794	2.369	1.410	1.055	512	504	1.653
2014/2015	2.362	787	2.372	1.859	1.205	1.979	2.507	1.189	1.008	584	505	2.284
2013/2014	4.172	2.550	838	1.419	1.989	1.673	1.941	1.173	817	547	694	1.429
2012/2013	2.860	1.999	2.315	2.368	2.627	1.654	1.890	1.052	795	537	713	1.907
2011/2012	3.485	3.527	5.198	1.452	1.618	1.680	2.074	1.049	877	347	369	1.592
2010/2011	1.822	2.625	3.805	2.366	1.302	823	1.955	893	762	340	417	1.108
2005/2006 - 2009/2010	699	1.140	1.408	1.153	836	1.006	1.259	533	597	119	205	768
2000/2001 - 2004/2005	41	498	607	282	368	260	267	205	189	11	35	120
1995/1996 - 1999/2000	3	17	195	19	18	9	14	25	16	1	4	18
1990/1991 - 1994/1995	0	0	5	3	3	5	21	4	2	0	0	0

Figuur 5.6.1. Grote Canadese Gans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, september 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.7 Brandgans

Profiel

Al eeuwen overwinteren er groepen Brandganzen in het noorden en zuidwesten van Nederland. De vogels broeden in Arctisch Rusland, van de Kola en Kanin schiereilanden oostwaarts tot Nova Zembla. Na een dieptepunt in de jaren vijftig is de Russische broedpopulatie fors in omvang gestegen. Via de Baltische Zee arriveren de vogels in oktober/november in Nederland. In de jaren zeventig ontstond in het op de trekroute gelegen Baltische gebied een broedpopulatie op Gotland, Öland en de kust van Estland. Deze vogels verblijven 's winters goeddeels in Nederland en mengen zich daar met de Russische broeders. De Baltische broedpopulatie bestaat uit enkele duizenden paren en is tegenwoordig stabiel. Begin jaren tachtig ontstond ook in Nederland een broedpopulatie, die snel groeide tot maximaal 18.000 - 20.000 paar in 2018-2020 en recent weer wat afneemt ten gevolge van afschot en andere beheermaatregelen in de zomermaanden (www.stats.sovon.nl). Het zwaartepunt bevindt zich in de noordelijke en oostelijke Delta. De Zeeuwse broedpopulatie wordt geschat op 2.000 - 2.750 paar (Vergeer 2022). Nederlandse broedvogels mengen 's winters met de Russische en Baltische gasten, waardoor er uitwisseling tussen deze populaties plaatsvindt. Brandganzen voeden zich in Nederland voornamelijk met kortgrazige vegetaties, deels op buitendijkse schorren en platen en deels op binnendijs grasland en op wintergranen. Daarnaast wordt gefoerageerd op oogstresten van suikerbieten en dergelijke. De Nederlandse winterpopulatie groeide van enkele tienduizenden vogels midden jaren zeventig tot meer dan 600.000 in 2010 en lijkt zich de laatste jaren te stabiliseren rond 760.000-860.000 vogels (een flink deel dus van de op 1,4 miljoen exemplaren geschatte flyway). Het broedsucces van de in Nederland overwinterende arctische populaties vertoont sinds de eeuwwisseling een dalende trend (Hornman *et al.* 2024a). De Brandgans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2023/2024

Na een forse aantalspiek in de wat strengere winters rond 2010 nam het aantal in Zeeland overwinterende Brandganzen licht af, al bleef het wel op een veel hoger peil dan de periode vóór 2010. Sinds 2020 zat er weer enige groei in de winteraantallen, maar de recordhoge aantallen van seizoen 2023/24 kwamen desondanks als een verrassing. In oktober waren de aantallen nog vrij laag; daarna nam het aantal in de provincie verblijvende Brandganzen snel toe tot een piek van ruim 111.000 ex in januari – de hoogste Zeeuwse maandsom ooit. Dit is des te opmerkelijker omdat de Nederlandse winterpopulatie eerder af- dan toeneemt en er geen sprake was van streng winterweer in Noordwest-Europa, waarbij noordelijker overwinterende Brandganzen uitwijken naar de Delta. De komende winterhalfjaren zullen moeten uitwijzen of sprake is van een eenmalige piek, of dat de Zeeuwse winterpopulatie structureel is toegenomen.

Brandganzen zijn jaarrond aanwezig, maar de aantallen in het winterhalfjaar zijn een veelvoud van die in de zomer. De gemiddelde groeps grootte in het winterhalfjaar is bij de Brandgans groter dan bij alle andere Zeeuwse ganzen; gemiddeld werden per bezet telgebied in oktober-maart 527 exemplaren geteld. Daar staat tegenover dat het gemiddelde van 80,7 bezette telgebieden per wintermaand duidelijk achter blijft bij dat van de Grauwe Gans. Het aantal bezette telgebieden ligt slechts iets hoger dan vorig jaar, maar de gemiddelde groeps grootte is fors hoger.

De 105 gebiedstellingen met meer dan 1000 Brandganzen tussen oktober en april waren gesitueerd op Schouwen-Duiveland (29), Oost Zeeuws-Vlaanderen (21), Zuid-Beveland (20), Tholen & Sint Philipsland (14), Walcheren (9), West Zeeuws-Vlaanderen (8) en Noord-Beveland (2). Opvallend is dat het aantal vastgestelde grote groepen op Schouwen en Zuid-Beveland nauwelijks toenam, terwijl het in Oost Zeeuw-Vlaanderen en op Walcheren fors steeg. De gemiddelde omvang van de grote groepen nam wel in vrijwel alle regio's toe.

In de volgende dertien telgebieden werden in tenminste drie wintermaanden meer dan 1000 Brandganzen geteld: Polder Schouwen west van Brijdorpe, Polder Schouwen bij Nieuwerkerke, Gasthuisbevang Zierikzee SD, Poortvliet- en Mallandpolder TH, Scherpenissepolder-natuurbouw TH, Sint Philipsland zuid-pont, Yerseke Moer Reeweg-Dwarsweg ZB, Yerseke Moer bewesten Akkerseweg, Schellach-Zanddijkse Weg WA, Kapelse Moer-oost ZB, De Blikken Groede WZVL, De Putting Hengstdijk OZVL en Gasdam Saeftinghe.

Van oktober tot en met april verbleef gemiddeld 49,6% van de Zeeuwse Brandganzen in de ganzenrustgebieden en 9,9% in (overige) natuurgebieden. Dat is vrijwel gelijk aan het gemiddelde over de laatste vijf jaren. De toename van de winterpopulatie heeft dus geen groter aandeel in regulier landbouwgebied verblijvende Brandganzen opgeleverd.

Vier rustgebieden telden gemiddeld meer dan 5% van de Zeeuwse populatie in oktober-april: Zuidkust Schouwen (6,8%, max 11,6% in maart), Kapelse Moer (7%, max 20,4% in april), Yerseke Moer (9,4%, max 17,9% in november) en Saeftinghe (9,8%, max 14,1% in oktober).

Drie andere rustgebieden herbergden één of enkele maanden minimaal 5% van de Zeeuwse populatie: De Putting (februari), Baarzande (oktober, november) en Scherpenissepolder (december, april).

Het gemiddeld aandeel in regulier landbouwgebied verblijvende vogels in het winterhalfjaar bedroeg 40,4%, met een piek van 66,5% in januari.

Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) bedroeg 10,8%; iets boven het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen, maar lager dan vorig seizoen. De Zeeuwse piekaantallen in januari en februari hebben dus niet geleid tot een fors groter aandeel in de landelijke populatie.

Tabel 5.7.1. Percentage Brandganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

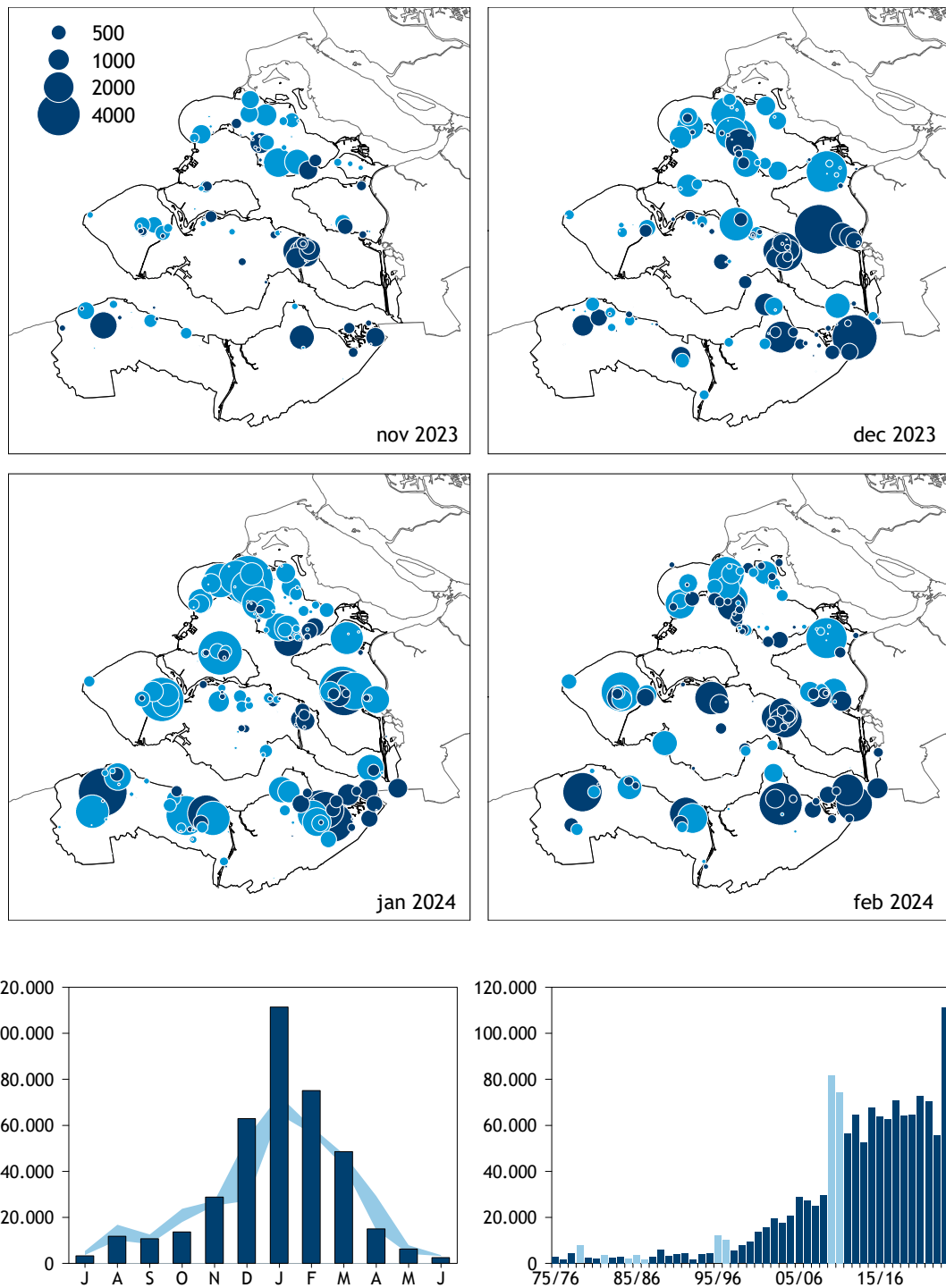
maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
Oktober	50,9	9,5	39,6
November	52,4	4	43,6
December	49,4	5,3	45,3
Januari	29,1	4,3	66,5
Februari	45,2	11,9	42,9
Maart	56,1	16,3	27,6
April	63,9	18,5	17,5

Tabel 5.7.2. Aantal Brandganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maand som is grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	1.333	308	241	499	662	1.122	950	2.165	2.069	1.593	865	819
Schouwen-Duiveland	904	8.326	1.854	2.515	9.190	16.528	28.703	16.778	10.011	1.467	3.237	846
Krammer-Volkerak	0	0	0	5	0	0	0	2	207	36	42	71
St. Philipsland	0	129	325	23	125	3.662	2.226	3.710	87	133	38	47
Tholen	31	372	710	1.913	1.370	6.829	15.522	5.332	4.676	2.433	6	62
Oosterschelde	7	53	13	80	197	798	441	204	0	5	12	23
Zoommeer	52	15	15	0	0	24	0	5	6	2	1	1
Noord-Beveland	0	168	0	14	631	1.399	5.308	10	0	0	23	0
Veerse Meer	21	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	16
Walcheren	0	0	22	654	2.226	1.229	8.037	7.370	4.830	1.212	0	0
Zuid-Beveland (west)	109	1.119	2.057	0	822	4.812	3.454	5.667	5.375	505	185	209
Zuid-Beveland (oost)	0	0	616	1.191	7.665	11.690	4.445	10.614	9.551	4.360	5	0
Westerschelde	20	213	0	566	37	12	203	141	981	231	546	373
West Zeeuws-Vlaanderen	772	581	2.180	2.281	3.107	2.771	13.868	5.881	4.196	1.920	35	16
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	457	2.191	3.736	2.677	11.850	28.022	16.644	6.412	1.096	1.284	40
Voordelta	0	32	502	168	86	205	260	561	120	2	0	0

Tabel 5.7.3. Aantal Brandganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maand som in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	3.249	11.773	10.726	13.645	28.795	62.931	111.439	75.084	48.531	14.995	6.279	2.523
2022/2023	1.921	5.309	7.738	26.503	20.392	47.652	55.706	53.360	44.515	24.955	4.968	2.497
2021/2022	5.407	9.972	12.545	23.744	27.211	54.651	70.531	56.994	42.143	22.136	4.133	3.176
2020/2021	3.994	16.785	8.588	17.928	26.681	27.201	72.889	59.442	47.496	29.245	7.876	3.394
2019/2020	3.647	14.301	8.330	23.005	25.147	42.014	64.635	56.416	43.627	14.430	5.427	3.578
2018/2019	3.997	7.566	8.879	13.469	27.207	54.803	64.441	56.594	46.260	13.191	5.955	2.387
2017/2018	3.953	19.534	13.971	20.551	22.034	44.349	70.724	70.307	48.893	28.291	4.911	4.473
2016/2017	3.776	10.665	9.658	15.983	30.112	48.688	62.817	43.776	48.374	17.828	8.468	2.877
2015/2016	3.782	7.167	12.230	19.121	19.320	31.246	52.115	63.968	49.219	19.856	3.148	2.917
2014/2015	2.673	13.027	14.260	20.046	25.180	35.779	67.691	50.275	41.052	12.846	3.859	1.880
2013/2014	5.372	7.947	4.811	13.603	30.386	36.245	52.731	46.732	32.258	17.891	4.483	1.071
2012/2013	2.820	8.756	6.533	8.951	19.621	47.829	63.367	64.821	41.986	24.464	4.923	2.178
2011/2012	2.290	5.720	13.448	9.776	14.673	24.751	56.342	51.675	31.126	14.070	1.694	3.577
2010/2011	2.154	8.011	11.450	12.252	16.155	68.403	74.261	51.172	41.199	18.973	2.268	2.740
2005/2006 - 2009/2010	1.206	3.330	4.286	4.218	10.268	18.735	33.720	38.436	23.421	16.615	2.004	1.643
2000/2001 - 2004/2005	243	266	407	355	3.144	8.972	15.015	16.559	14.200	7.657	85	197
1995/1996 - 1999/2000	1	59	69	53	2.060	4.931	6.315	8.259	5.671	1.485	8	3
1990/1991 - 1994/1995				60	1.316	2.907	3.474	1.248	645	124		

Figuur 5.7.1. Brandgans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - februari 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.8 Rotgans

Profiel

De meeste in Nederland verblijvende Rotganzen (ook wel Zwartbuikrotganzen genoemd) behoren tot de nominaatvorm *Branta bernicla bernicla*, die broedt in Arctisch Rusland, met het Taimyr schiereiland als zwaartepunt.

De vogels verblijven slechts een drietal maanden op de broedplaatsen en arriveren in oktober en november, na een tocht van zo'n vijfduizend kilometer door Rusland en het Baltisch gebied, in Noordwest-Europa. In Nederland verblijven van oktober tot in mei Rotganzen in het noordelijk kustgebied en in de Delta. De winterpopulatie bestaat uit ongeveer 51.000 – 61.000 individuen en is sinds de eeuwwisseling redelijk stabiel. Tijdens een piek in het voorjaar verblijven korte tijd maximaal 100.000 exemplaren binnen de landsgrenzen om op te vetten voor de trek naar het noorden. 's Winters zijn de Rotganzen het talrijkst in het Deltagebied, in het voorjaar op de Wadden.

Begin vorige eeuw stortte de wereldpopulatie van de Rotgans in, maar sinds de jaren vijftig is sprake van een herstel. De flyway-populatie handhaaft zich nu op een hoog peil, maar krimpt na jaren met een gering broedsucces. Er lijkt ook sprake van herverdeling in de West-Europese overwinteringsgebieden: in Engeland neemt de soort af, maar aan de Franse Atlantische kust juist toe. In Nederland lijkt het belang van de Delta toe te nemen (Vergeer 2022). Het broedsucces wisselt sterk, onder meer onder invloed van de lemming-cyclus. In 2021 was het broedsucces matig, in 2022 goed (Hornman *et. al* 2024a).

Zeeuwse Rotganzen foerageerden lange tijd voornamelijk op zeegras, maar door de sterke afname hiervan zijn de vogels hun voedsel steeds eerder en meer op binnendijkse kortgrazige vegetaties gaan zoeken. Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Rotgans, maar er wordt wel compensatie voor door Rotganzen veroorzaakte schade in akker- en grasland uitgekeerd (Stahl & Latour 2022).

Het voorkomen van de nauw verwante Witbuikrotgans en Zwarte Rotgans wordt besproken in hoofdstuk 5.9.

Seizoen 2023/2024

In oktober waren nog slechts enkele duizenden Rotganzen aanwezig, maar van november tot en met februari verbleven meer dan 23.000 ex in de regio; vergeleken met de voorgaande drie seizoenen gebruikelijke aantallen. Met 24.742 getelde ex bracht december de hoogste maandsom, maar de verschillen met november, januari en februari zijn gering. In het voorjaar verbleven nog 6000-12.000 opvettende Rotganzen in Zeeland.

Ondanks het feit dat Rotganzen geregeld binnendijs foerageren, blijft de soort van alle Zeeuwse ganzen het meest gebonden aan zilte milieus, met een sterk accent op de Oosterschelde en de Grevelingen.

In de 477 maand/gebiedcombinaties met Rotganzen in de periode oktober-maart werden gemiddeld 241 exemplaren geteld. Daarmee is het een van meest geconcentreerd voorkomen- de Zeeuwse ganzensoorten. Van oktober tot en met maart verbleef 63,1% van de Zeeuwse Rotganzen rond de Oosterschelde en 19,5% rond de Grevelingen. Kleinere aantallen verbleven in de monding van de Westerschelde, het Veerse Meer, de Voordelta en binnendijs op de noordelijke eilanden.

Concentraties van meer dan 500 vogels waren in tenminste drie wintermaanden te vinden bij negen telgebieden, allen rond de Oosterschelde: Westenschouwen-Burghsluis SD, Kust Tholen Sint Annaland-Stavenisse TH, slikken Dortsman-noord TH, Sint Philipsland zuid-pont, Oesterdam Oosterscheldezijde, Zandkreek-noord en Zandkreekdam NB, Sint Pieterspolder-haven Yerseke &, Rattekaai-Westhof ZB.

Van oktober tot en met mei verbleef gemiddeld 11,7% van de Zeeuwse Rotganzen in ganzenrustgebieden en 49,3% in (overige) natuurgebieden. Dat is lager dan in voorgaand seizoen en iets onder het gemiddelde over de laatste vijf jaren. 38,9% van de tijdens de maandelijkse tellingen vastgestelde Rotganzen verbleef op reguliere landbouwgronden. Twee ganzenrustgebieden herbergden een of enkele maanden meer dan 5% van de Zeeuwse populatie: Zuidkust Schouwen (oktober, november, april) en Schakerloopolder (november, april).

Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 45,5% van de Nederlandse Rotgans-populatie in Zeeland. Daarmee is de provincie belangrijker voor de Rotgans dan voor enige andere ganzensoort. Later in het voorjaar neemt het relatieve belang van Zeeland af ten faveure van het Waddengebied. In april verbleef nog 33,7% van de landelijke populatie in Zeeland, in mei was dat geslonken tot 6,7%.

Tabel 5.8.1. Percentage Rotganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2023/2024.

maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
Oktober	9,8	79,5	10,6
November	21,8	32,8	45,4
December	13,8	37,5	48,7
Januari	6,1	23,7	70,2
Februari	6,7	49	44,3
Maart	9,8	36,2	54,1
April	16,6	62,6	20,8
Mei	9,1	73,2	17,7

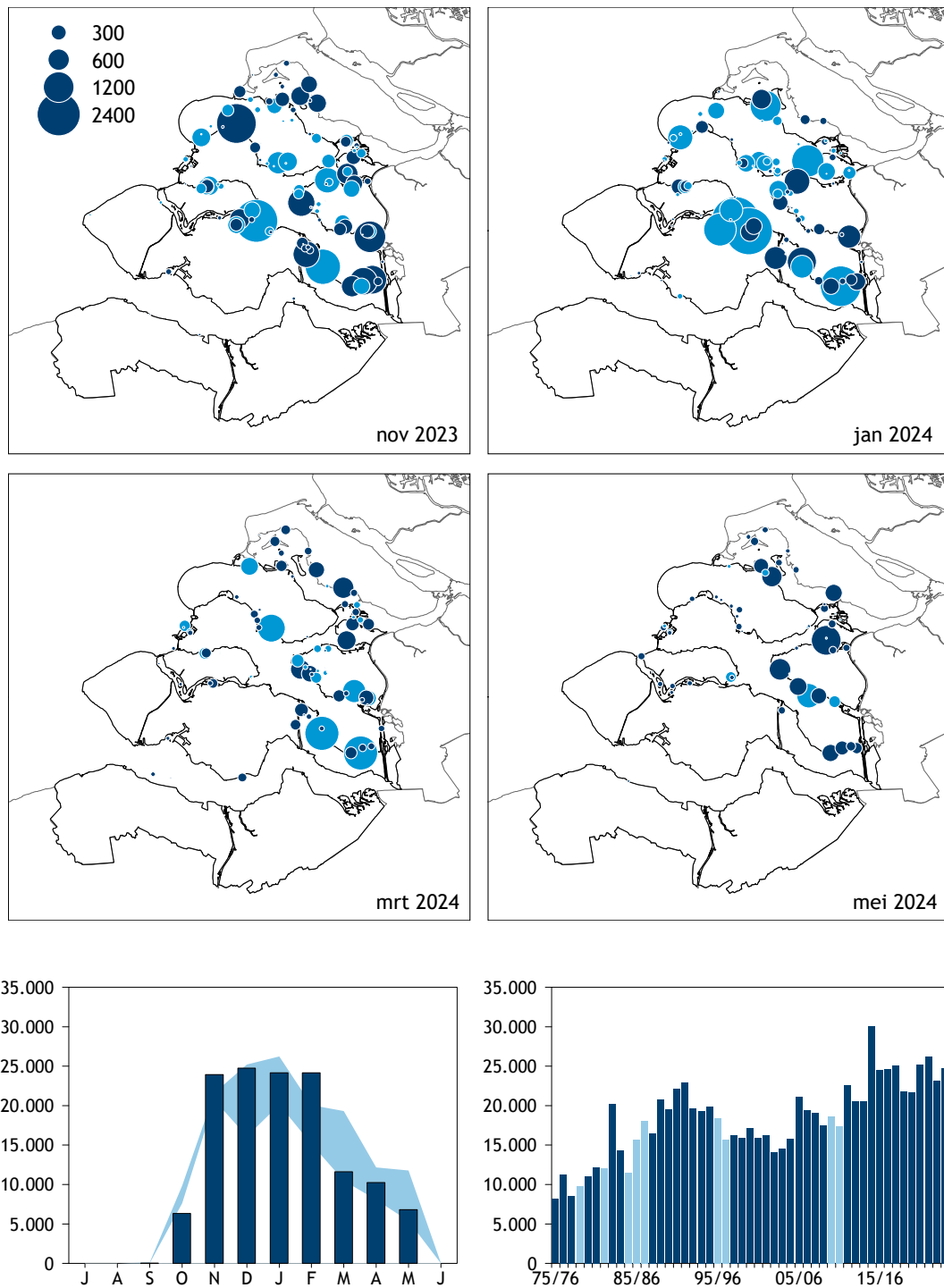
Rotgans, Prunje-Noord

Tabel 5.8.2. Aantal Rotganzen per Zeeuwse regio, 2023/2024. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	6	625	762	624	191	1.412	1.016	836	438	0
Grevelingen	0	0	14	1.801	1.374	2.003	1.640	3.146	916	1.414	1.088	1
Schouwen-Duiveland	0	5	1	1.008	4.257	3.810	4.341	1.928	1.166	2.339	241	1
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	0	28	62	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	201	920	1.705	646	1.563	682	977	1.189	0
Tholen	0	0	0	1.073	4.140	2.761	2.068	5.962	2.889	2.398	2.318	0
Oosterschelde	1	1	2	1.073	4.483	6.351	4.020	3.190	2.135	1.464	953	5
Zoommeer	0	0	0	0	14	63	13	0	50	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	1.184	432	829	217	320	0	106	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	3	0	10	16	231	33	0
Walcheren	0	0	0	0	60	54	21	3	26	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	159	3.436	3.585	7.639	3.144	252	57	56	0
Zuid-Beveland (oost)	1	0	0	382	3.265	3.321	2.742	3.503	2.055	520	368	0
Westerschelde	0	0	0	2	0	0	0	0	30	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	8	0	0	0	15	0	0	16	0	0	8	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	3	14	2	0	0	0	0	0	0
Voordelta	0	0	1	0	7	28	11	42	3	2	0	0

Tabel 5.8.3. Aantal Rotganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2023/24 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2023/2024	10	6	24	6.327	23.931	24.742	24.161	24.164	11.618	10.238	6.798	7
2022/2023	1	10	11	7.895	18.809	21.779	22.508	23.109	13.836	13.032	11.891	15
2021/2022	3	7	44	7.598	20.935	16.102	26.240	17.377	10.477	8.062	5.367	12
2020/2021	4	10	22	8.724	20.680	25.205	20.096	15.136	19.316	12.151	11.776	7
2019/2020	2	6	105	9.847	21.630	21.602	21.723	20.059	12.564	10.692	8.503	14
2018/2019	11	14	21	5.210	19.533	21.660	21.742	20.459	17.308	9.233	11.437	18
2017/2018	5	66	9	9.524	20.832	25.066	25.035	20.983	11.684	12.335	10.783	35
2016/2017	16	34	168	14.396	18.489	24.557	24.654	23.317	16.276	10.798	11.023	8
2015/2016	20	20	111	9.314	18.425	20.119	24.528	21.908	14.611	9.645	11.483	24
2014/2015	11	22	251	13.198	30.080	26.201	26.143	27.056	11.981	6.648	12.241	18
2013/2014	20	15	20	7.790	17.598	20.454	19.900	20.568	11.879	9.392	10.631	26
2012/2013	7	11	32	10.869	18.367	15.351	20.496	18.195	10.143	7.918	9.382	8
2011/2012	5	13	23	13.642	19.090	22.552	19.805	16.056	19.063	16.499	11.073	29
2010/2011	9	13	21	13.159	16.296	11.923	17.384	17.138	17.203	12.022	8.668	15
2005/2006 - 2009/2010	18	19	118	8.593	18.057	17.947	16.881	17.245	17.133	15.108	11.407	40
2000/2001 - 2004/2005	15	15	113	9.262	14.159	14.126	14.067	13.762	13.042	11.388	8.819	24
1995/1996 - 1999/2000	22	18	368	9.996	15.098	15.879	14.800	11.656	14.716	14.036	10.034	42
1990/1991 - 1994/1995			240	13.511	19.737	19.329	19.438	17.393	16.780	13.015	10.585	

Figuur 5.8.1. Rotgans in Zeeland; (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2023 - mei 2024. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2023/2024 (balk) t.o.v. extremen 2020/21- 2022/23 (lichtblauw)

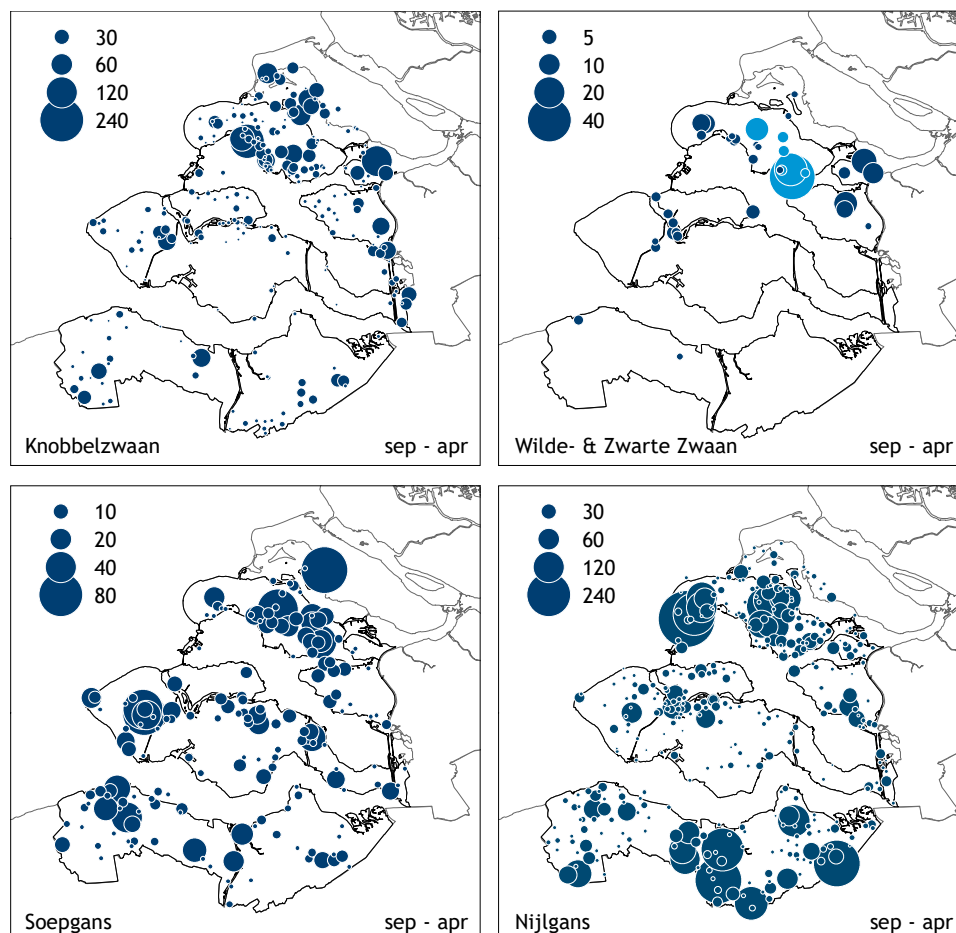
(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2023/2024 (koude en strenge winters lichtblauw)

5.9 Overige soorten

5.9.1 Knobbelzwaan

De landelijke winterpopulatie van de Knobbelzwaan verviervoudigde tussen 1975 en 2020, maar lijkt na een piek in 2021/22 weer iets af te nemen. Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie (oktober 2023-maart 2024) bedroeg 2,1% en blijft derhalve aan de magere kant. Met 708 getelde ex bracht november de hoogste maandsom. Dat is opmerkelijk; meestal worden tijdens de midwintertelling in januari de hoogste aantallen geteld. In grote delen van het Zeeuwse polderland is de Knobbelzwaan schaars. Dat is ongetwijfeld een gevolg van de sterke binnendijkse preferentie voor grasland. De hoogste aantallen zijn veelal te vinden op de Grevelingen, het Krammer-Volkerak en in inlagen en andere brakke wateren langs de Schouwse Oosterscheldekust (met een accent op de Flaauwers- en Weevers Inlaag). In de nazomer zijn vooral op het Krammer ruigroepen te vinden (o.a. 112 ex bij Plaat van de Vliet). Forse ruigroepen op de Grevelingen lijken verleden tijd.

Tijdens de maandelijkse tellingen in oktober-maart werd in/langs de Grevelingen 40 maal 10 of meer Knobbelzwanen geteld; rond de Oosterschelde was dit 25 keer het geval. De grootste binnendijkse aantallen werden vastgesteld in de Peuke- en Nieuwlandpolder bij Tholen (39 ex in maart), Braakman-Noord OZVL (25 in november) en de Bewester Eedepolder bij Aardenburg WZVL (24 in december).

Figuur 5.9.1. Verspreiding van Knobbelzwaan, Wilde Zwaan (lichtblauwe stippen) Zwarte Zwaan (donkerblauwe stippen), Soepgans en Nijlgans, seizoensmaxima per telgebied.

5.9.2 Zwarte Zwaan

Nazaten van ontsnapte en verwilderde Zwarte Zwanen zijn tegenwoordig jaarrond in ons land te vinden. De landelijke winterpopulatie bedraagt circa 110-200 exemplaren en de zoete Deltawateren vormen de belangrijkste verblijfplaats, maar recent groeit het belang van de Limburgse Maasplassen en het IJsselmeer (Hornman *et al.* 2024b). In Zeeland is de soort jaarrond aanwezig en wordt ook gebroed. De aantallen zijn hier het hoogst in de nazomer en tijdens de wintermaanden. Tijdens de maandelijkse tellingen in oktober-maart werden in 41 maand/gebiedcombinaties Zwarte Zwanen gemeld. Opvallend is dat de soort voor het tweede achtereenvolgende jaar ontbrak in het Zoommeer en de randen van het Markiezaat. Het Krammer-Volkerak en aangrenzend Tholen blijven wel belang, getuige onder meer de 13 ex bij de Plaat van de Vliet in oktober en de 11 ex in de Priestermeetpolder e.o. bij Sint Annaland. Andere voor de soort relevante gebieden zijn Duinzoom Haamstede SD en omringende polders (max. 8 in januari) en de inlagen langs de Schouwse zuidkust. Op het Veerse Meer werden in de wintermaanden 4-6 ex. geteld. Gemiddeld verbleef in het winterhalfjaar 13,7% van de landelijke populatie in Zeeland. Dat is minder dan gemiddeld over de afgelopen vijf jaren.

5.9.3 Wilde Zwaan

Nederland ligt in het uiterste zuidwesten van het overwinteringsgebied van de Wilde Zwaan. De aantallen namen hier toe ten gevolge van de groeiende flywaypopulatie. De laatste jaren gaat het om 2200-4900 exemplaren en lijkt de Nederlandse winterpopulatie ten gevolge van de zachte winters te stabiliseren of zelfs weer iets te slinken (Hornman *et al.* 2024b). De Zeeuwse populatie is de laatste 12 jaren toegenomen, terwijl in Zuid-Holland juist een afname werd geconstateerd (Hornman *et al.* 2024b). In december, januari en februari verbleven geregeld enkele tientallen ex op oostelijk Schouwen en Duiveland. Elders in de provincie werden slechts kortstondig één tot enkele Wilde Zwanen opgemerkt. Opvallend is het vrijwel ontbreken van de soort in de Grevelingen.

5.9.4 Sneeuwgans

Jaarlijks verblijven tenminste tientallen exemplaren van deze uit Noord-Amerika afkomstige ganzensoort in ons land. Meestal gaat het om uit gevangenschap ontsnapte en verwilderde exemplaren. Zo duiken geregeld gekleurringde vogels op die deel uitmaken van een fikse broedpopulatie van een park in Nordrhein-Westfalen (Hornman *et al.* 2016). In sommige jaren komt een enkel paar in ons land tot broeden. In Zeeland worden tegenwoordig vrijwel jaarrond Sneeuwganzen gezien. Hoewel het ongetwijfeld vooral om uit gevangenschap afkomstige vogels gaat, is het voorkomen van transatlantische dwaalgasten niet geheel uit te sluiten. Tijdens de maandelijkse tellingen in het winterhalfjaar werd de soort vastgesteld bij de Karrevelden Scharendijke SD (oktober) en Schelphoek Veerse Meer (februari). Op Waarneming.nl zijn nog enkele andere locaties te zien, onder meer bij Brouwershaven SD Sas van Gent OZVL.

5.9.5 Taigarietgans

Deze (onder)soort overwinterde in Nederland vooral in het noordoosten, dat beschouwd kon worden als een uitloper van belangrijke winterse pleisterplaatsen in noordoost-Duitsland. De gehele Nederlandse winterpopulatie is echter sterk geslonken, en waarnemingen in het westen des lands zijn ronduit zeldzaam geworden. In Zeeland werden dit seizoen geen Taigarietganzen gezien tijdens de maandelijkse tellingen en ook aanvullende waarnemingen op Waarneming.nl ontbreken geheel.

5.9.6 Kleine Rietgans

Een deel van de op Spitsbergen broedende populatie Kleine Rietganzen overwintert in Nederland (vooral Zuidwest-Friesland) en rond Damme in de West-Vlaamse Oostkustpolders. De Vlaamse en –vooral-Nederlandse winterpopulatie neemt recent af omdat steeds meer vogels in Denemarken gaan overwinteren (Hornman *et al.* 2020). In Nederland verblijven de laatste jaren zelden meer dan 10.000 exemplaren; in 2022/23 bedroeg de seizoenspiek slechts 4300 vogels (Hornman *et al.* 2024b). De Vlaamse populatie is aanmerkelijk minder hard geslonken, hier verblijven nog tot 20.000 ex. (Hornman *et al.* 2024). De Zeeuwse Delta ontbeert al lange tijd reguliere pleisterplaatsen, maar er vindt wel doortrek van Vlaamse overwinteraars plaats. Vooral in november en december kunnen kortstondig pleisterende individuen of groepjes tot maximaal enkele tientallen exemplaren overal in de provincie opduiken, vaak te midden van andere ganzen. Tijdens de maandelijkse tellingen was dit 10 maal het geval.

Daarnaast werden langs de kust geregeld groepen langstrekkende Kleine Rieten opgemerkt, met dagmaxima van soms enkele honderden tot meer dan 1.000 ex. (Trektellen.nl, Waarneming.nl).

5.9.7 Dwerggans

Het leeuwendeel van de 's winters binnen de landsgrenzen verblijvende Dwergganzen is afkomstig van een herintroductieproject in Zweeds Lapland. De bedoeling is dat de vogels in een relatief 'veilig' land als Nederland overwinteren. Na 2010 is genoemde broedpopulatie sterk afgenomen, maar recent vertoont deze tekenen van herstel. De laatste jaren overwinteren ca. 40-50 Dwergganzen in Nederland, met een accent op het Oudeland van Strijen in de Hoekse Waard (Hornman *et al.* 2024, 2024b). De soort lijkt recent vaker op te duiken op niet-traditionele winterlocaties; oplettendheid is dus geboden (Hornman *et al.* 2024). Tijdens de maandelijkse tellingen van seizoen 2023/24 werden geen Dwergganzen gezien. De enige melding was die van vier zuidwestwaarts vliegende ex. bij Westenschouwen op 17 oktober (Waarneming.NL).

5.9.8 Soepgans

De maandelijkse tellingen wijzen uit dat nazaten van verwilderde boerenganzen en parkganzen zowel in stedelijk gebied als op het platteland en in open natuurgebieden te vinden zijn. Veelal gaat het om jaarrond verblijvende vogels, maar in groepen migrerende Grauwe Ganzen duiken ook geregeld vogels met kenmerken van de gedomesticeerde ondersoort op. De meeste tellers registreren de aanwezige 'soepganzen' of 'parkganzen' in hun reguliere telgebied, maar het beeld is niet compleet.

Zoals gebruikelijk werden de meeste Soepganzen gemeld tijdens de midwintertelling van januari: 550 stuks, verdeeld over 64 telgebieden. Dat is iets onder het gemiddelde van 601 ex over de vijf voorgaande midwintertellingen, waarbij zij aangetekend dat de telling van januari 2023 (383 ex) minder compleet was.

De verspreidingskaart toont witte plekken in enkele regio's. Dat is deels reëel, maar kan plaatselijk door het niet meetellen van Soepganzen veroorzaakt worden.

In 64% van de 293 maand-gebiedcombinaties in het winterhalfjaar waarin Soepganzen werden vastgesteld ging het om 1-5 exemplaren. Bij 9% van de maand-gebiedcombinaties met Soepganzen werden meer dan 20 exemplaren gemeld. Veel Soepganzen waren te vinden op

de Slikken van Flakkee-zuid (max 86 in oktober), Buttinge-Middelburg Griffioen WA (max 74 in januari) en de Noordgouwepolder-west (66 in januari).

5.9.9 Indische Ganzen

Verwilderde Indische Ganzen broeden sinds enige tijd in Noordwest-Europa, met een accent op Nederland en Zweden. Veel Nederlandse broedvogels overwinteren niet ver van de broedplaatsen. De landelijke winterpopulatie telt 250-400 exemplaren en neemt sinds 2005 af, met name door populatiebeheer in Utrecht en Zuid-Holland, waar de meesten broeden (Hornman *et al.* 2024a). In de Delta broeden hooguit enkele paren; de winterpopulatie is hier navenant klein. Van oktober 2023 tot en met maart 2024 werd de soort 31 keer gemeld tijdens de maandelijkse tellingen, waarvan 21 in West Zeeuws-Vlaanderen. In deze regio werden geregeld groepen van 6 tot maximaal 24 ex gezien. Op landelijke schaal is dit een van de weinige regio's waar de winterpopulatie recent toeneemt (Hornman *et al.* 2024a). Voor zover bekend is geen broedpopulatie van betekenis in Zeeuws-Vlaanderen en evenmin in aangrenzend Vlaanderen (www.vogelatlas.be/atlasbe/soorten/soort/1620). In de Generale Prins-Willempolder bij Schoondijke verbleven op 17 februari 24 Indische Ganzen. Bij de waarnemingen buiten West Zeeuws-Vlaanderen ging het steevast om 1-2 ex. Op Waarneming.nl staan meldingen van pleisterende vogels in alle Zeeuwse regio's, met ook hier een accent op West Zeeuws-Vlaanderen.

5.9.10 Kleine Canadese Ganzen

De Kleine Canadese Gans is in Nederland grotendeels beperkt tot delen van Noord-Holland, elders is hij veel schaarser dan de sterk in opkomst zijnde Grote Canadese Gans. Veel van de Noord-Hollandse vogels paren met Brandganzen, waardoor er inmiddels flink wat hybriden tussen deze soorten rondvliegen (de zgn. 'northholland-goose') en betwijfeld wordt of er wel zuivere Kleine canadezen in Nederland broeden (Hornman *et al.* 2024a). Wilde Kleine Canadese Ganzen uit Noord-Amerika kunnen 's winters incidenteel in Nederland opduiken.

In Zeeland is de Kleine Canadese Gans een rariteit. Tijdens de maandelijkse tellingen in 2023/24 werd de soort niet gemeld. Op Waarneming.nl zijn enkele waarnemingen van kruisingen van Klene canadees X Brandgans te vinden.

5.9.11 Witbuikrotgans

De op Spitsbergen en Frans-Jozefland recent florerende broedenpopulatie Witbuikrotganzen overwintert in Noordoost-Engeland en Denemarken en zakt vooral in strenge winters soms met honderden naar Nederland af. In de meeste zachte winters zijn de sterk kustgebonden Witbuiken in Nederland tamelijk zeldzaam. In Zeeland verblijven ze de laatste jaren vooral rond de monding van de Westerschelde.

In de winter van 2023/24 werden in 15 maand-gebiedcombinaties Witbuikrotganzen gemeld. De belangrijkste locaties bevonden zich wederom aan de monding van de Westerschelde en de aangrenzende Noordzeekust van West Zeeuws-Vlaanderen, waar zich tussen eind november en half januari een groep van maximaal 42 ex ophield. Op 17 februari werd bij de iets oostelijker in de Westerschelde gelegen plaat De Bol (onderdeel van de Hooge Platen) zelfs 64 ex gemeld (Waarneming.nl). Kleinere aantallen (veelal 1-3 ex.) waren te vinden rond de Oosterschelde en de Grevelingen (Waarneming.nl).

5.9.12 Zwarte Rotgans

De Zwarte Rotgans broedt in Arctisch Alaska en aangrenzende delen van Canada en Siberië en breidt zijn broedgebied momenteel uit. Jaarlijks overwinteren kleine aantallen van deze soort in Engeland, Ierland en langs de Franse Atlantische kust. Ook in Nederland wordt de soort tegenwoordig jaarlijks opgemerkt tussen gewone Rotganzen, met name in het Waddengebied en in de Delta. De toename van het aantal waarnemingen wordt vooral veroorzaakt door betere determinatiekennis (Hornman *et al.* 2024a). In Zeeland worden jaarlijks circa 1-10 exemplaren ontdekt. De meeste Zwarte Rotganzen bevinden zich in groepen gewone Rotganzen rond de Oosterschelde en de Grevelingen. Dit jaar werd de soort 14 keer opgemerkt tijdens de maandelijkse tellingen, 11 keer aan de Oosterscheldekust van Schouwen-Duiveland en Sint Philipsland en een maal in de Yerseke Moer ZB en op Markenje Gr. Het zwaartepunt van de waarnemingen lag rond Burghsluis (Waarneming.nl), maar dat kan deels een waarnemerseffect zijn.

5.9.13 Roodhalsgans

Het broedgebied van Roodhalsganzen in Arctisch Rusland overlapt met dat van de Rotgans, Brandgans en Kolgans. Hoewel het leeuwendeel van de Roodhalsganzen overwintert aan de Zwarte Zee trekken incidenteel eenlingen of familiegroepjes met andere ganzensoorten mee naar onze streken. Daarnaast wordt de soort in gevangenschap gehouden en duiken er soms ontsnapte vogels op. Het aantal meldingen in Nederland nam enkele decennia toe, maar lijkt recent weer te dalen; de totalen in recente winters zitten rond de ondergrens van de in de Vogelatlas 2018 gegeven landelijke schatting van 20-40 vogels.

In het seizoen 2023/24 werd de Roodhalsgans in Zeeland achtmaal gemeld tijdens de maandelijkse tellingen, verdeeld over Zuid-Beveland (5), Walcheren (2) en West Zeeuws-Vlaanderen (1). Op Waarneming.nl zijn relatief veel waarnemingen te vinden ten noorden van Goes, rond Middelburg, bij Burghsluis SD en de Putting OZVL.

5.9.14 Nijlgans

Het gros van de in Nederland broedende Nijlganzen overwintert in eigen land, aangevuld met vogels uit westelijk Duitsland (Sovon 2018). Na een onstuimige groei tussen 1990 en 2015 stabiliseert de Nederlandse winterpopulatie recent op een hoog peil (40.200–51.200 ex., Hornman *et al.* 2024a, stats.sovon.nl). De Zeeuwse wintertrend neigt sinds 2018 naar een stabilisatie (stats.sovon.nl).

Tijdens de midwintertelling van januari 2024 werden 1332 Nijlganzen geteld; iets boven het gemiddelde van 1231 ex in de voorgaande vijf midwintertellingen. Opmerkelijk is dat in september, oktober en november beduidend meer Nijlganzen werden gemeld dan gemiddeld in de voorgaande vijf jaren, terwijl hier na januari geen sprake meer van was. De komende jaren moet blijken of deze verandering in het aantalsverloop doorzet.

Mogelijk spelen fluctuaties in de mate van bestrijding van deze jaarrond bejaagbare exoot – ook over de lands- en provinciegrenzen – een rol bij de aantalsontwikkeling. Dát er sprake is van een forse jachtdruk op deze jaarrond bejaagbare exoot, is duidelijk. De tijdens de maandelijkse tellingen doorgegeven aantallen vormen ongetwijfeld een onderschatting van het werkelijke aantal, maar geven door de vergelijkbare jaarlijkse inspanning wel een indicatie van de aantalsontwikkeling.

Nijlganzen zijn overal in de provincie te vinden. In het winterhalfjaar kwamen de meeste meldingen van Schouwen-Duiveland (24%), Oost Zeeuws-Vlaanderen (16,3%), West Zeeuws-Vlaanderen (13,8%) en Zuid-Beveland (13,1%). De helft van de tellingen met meer dan 25 ex stamt van Schouwen-Duiveland. Bij 14 maandelijkse tellingen werden meer dan 100 Nijlganzen gemeld. De grootste groep telde 386 ex en bevond zich op 10 november in de Burgh- en Westlandpolder SD.

Gemiddeld werden in het winterhalfjaar per bezet telgebied 9,5 Nijlganzen geteld, iets meer dan in het vorige seizoen. In 7,3% van de bezette telgebieden ging het om meer dan 25 exemplaren, terwijl 73,7% het met 1-5 exemplaren moest doen. Zoals gebruikelijk nam de gemiddelde groepsgrootte in de loop van het winterhalfjaar wat af.

Het aandeel van Zeeland in de landelijke populatie in oktober-maart lag met 4,9% iets hoger aan dan van vorig jaar. In november was dit percentage met 6,6% het hoogst.

Literatuur

Castelijns H. & Jacobusse Ch. 2010. Spectaculaire toename van Grauwe ganzen in Saeftinghe. *De Levende natuur* 111: 45-48.

Hoekstein, M.S.J., Janse W.M., Sluijter M. & van Straalen K.D. 2021. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2019/2020. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 21.06. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-04. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Hoekstein, M.S.J., Janse W.M., Sluijter M. & Van Straalen K.D. 2022. Watervogels en zeehonden in de Zoute Delta in 2021/2022. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 23.02. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2023-01. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Hustings F., Winden E. van, Els P. van, Jong A. de, Kleefstra R., Schoppers J., Slaterus R. Turnhout C. van & Soldaat L. 2022. Watervogels in Nederland in 2019/2020. Sovon-rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Winden E. van, Els P. van, Kleefstra R., Kleunen A. van., Hissel B., Turnhout C. van & Soldaat L. 2022. Watervogels in Nederland in 2020/2021. Sovon-rapport 2022/58, RWS-rapport BM 22.22. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M, Koffijberg K., van Oostveen C., Winden E. van, Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon-rapport 2024/22, RWS-rapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M, Koffijberg K., van Oostveen C., Winden E. van, Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., & Soldaat L. 2024a. Watervogels in Nederland in 2022/2023. Sovon-rapport 2024/96, RWS-rapport BM 24.39. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M. & Winden E. van. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot het opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Koffijberg K. & Hornman M. 2010. Het 'rietganzen-complex'. *Sovon-Nieuws* 23 (1):18-19

Provincie Zeeland. 2014. Zeeuws Ganzenakkoord. Uitgangspunten voor het ganzenbeleid- en beheer in Zeeland. Brief GS 18 november 2014. Middelburg.

Provincie Zeeland. 2015. Aanwijzing en vaststelling begrenzing van ganzenrustgebieden. Provinciaal blad 2015 nr. 6889, 15 oktober 2015.

Schekkerman, H., Hornman M. & Winden E. van. 2013. Monitoring van het gebruik van ganzenfoerageergebieden in Nederland in 2011/12. Sovon-rapport 2013/17. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Stahl J. & Latour J. 2022. Evaluatie van het ganzenbeleid en faunaschadebeleid van de provincie Zeeland. A&W-rapport 21-160/Sovon-rapport 2022/33. Altenburg & Wymenga Ecologische onderzoek, Feanwalden en Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Vergeer J.W. 2022. Grote Canadese Gans. p. 350-354, Brandgans P. 345-350. in: Meininger P.L. (redactie). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.

Vergeer J.W. & Castelijns H. 2022. Grauwe Gans. p. 358-364 in: Meininger P.L. (redactie). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.

Vergeer J.W., Marx L. & Sierdsema H. 2019. Beleidsmonitoring broedvogels Zeeland in ANLb- en SNL-gebied, 2013-2019. Sovon-rapport 2019/86. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Websites:

- [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl)
- [BTO-org](https://www.bto-org.nl)
- [Sovon.nl](https://www.sovon.nl)

Bijlage 1

Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de ganzenrustgebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status, seizoen 2023/2024.

Kleine Zwaan

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Braakman					0,0	9,5	1,9	0,0				
De Maire					0,0	24,5	0,0	0,0				
totaal opvang					0,0	34,1	1,9	0,0				
overig Vogelrichtlijngebied					77,7	22,0	36,8	28,0				
overig natuur					0,5	0,4	0,1	0,1				
overig buiten natuurgebied					21,8	43,6	61,1	71,9				
natuur & opvang totaal					77,7	56,1	38,7	28,0				
overig buiten natuurgebied					21,8	43,6	61,1	71,9				
% in opvanggebieden					0,0	34,1	1,9	0,0				
% overig Natura2000 en natuur					78,2	22,3	36,9	28,1				
% buiten opvang/natuur					21,8	43,6	61,1	71,9				

Toendrarietgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				0,0	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0			
De Putting				0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0			
Braakman				0,0	0,0	8,1	0,0	0,5	0,0			
Baarzande				0,0	0,2	0,7	0,5	0,0	0,0			
Saeftinghe				0,0	9,3	11,1	0,0	42,9	94,1			
Groot Eiland				0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0			
Van Haaftenpolder				0,0	0,0	0,7	0,0	0,3	0,0			
Yerseke Moer				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9			
Scherpenissepolder				0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0			
totaal opvang				0,0	9,9	22,4	0,6	44,2	100,0			
overig Vogelrichtlijngebied				89,3	6,2	2,3	11,0	43,4	0,0			
overig natuur				0,0	0,4	0,1	0,2	0,3	0,0			
overig buiten natuurgebied				10,7	83,5	75,2	88,2	12,1	0,0			
natuur & opvang totaal				89,3	16,5	24,8	11,8	87,9	100,0			
overig buiten natuurgebied				10,7	83,5	75,2	88,2	12,1	0,0			
% in opvanggebieden				0,0	9,9	22,4	0,6	44,2	100,0			
% overig Natura2000 en natuur				89,3	6,6	2,4	11,2	43,7	0,0			
% buiten opvang/natuur				10,7	83,5	75,2	88,2	12,1	0,0			

Kolgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0			
De Putting				1,4	3,5	3,3	0,2	5,1	6,4			
Braakman				0,8	1,0	1,1	2,4	5,7	7,0			
Axelse Kreek				0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0			
Baarzande				0,8	1,7	5,7	4,7	0,3	0,9			
De Maire				0,4	0,0	0,4	0,9	0,0	0,0			
Hogerwaardpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Saeftinghe				0,5	19,3	10,2	6,9	27,7	19,0			
Groot Eiland				0,0	15,7	5,4	5,0	5,0	4,4			
Ganzenreservaat de Poel				0,0	0,8	1,7	0,4	1,8	3,7			
Van Haaftenpolder				0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0			
Schakeloopolder				0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1			
Kapelse Moer				0,3	0,8	0,4	0,0	0,3	3,1			
Yerseke Moer				0,3	0,9	0,8	0,2	0,4	12,1			
Scherpenissepolder				0,3	0,0	0,9	0,3	0,0	0,5			
Opvang totaal				4,9	44,9	31,9	21,1	46,2	57,2			
overig Vogelrichtlijngebied				34,3	13,9	9,4	17,1	13,5	15,7			
overig natuur				10,7	3,9	4,7	4,6	4,8	5,9			
overig buiten natuurgebied				50,1	37,3	54,0	57,2	35,5	21,2			
natuur & opvang totaal				49,9	62,7	46,0	42,8	64,5	78,8			
overig buiten natuurgebied				50,1	37,3	54,0	57,2	35,5	21,2			
% in opvanggebieden				4,9	44,9	31,9	21,1	46,2	57,2			
% overig Natura2000 en natuur				45,0	17,8	14,1	21,7	18,3	21,6			
% buiten opvang/natuur				50,1	37,3	54,0	57,2	35,5	21,2			

Grauwe Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen			3,9	2,8	0,9	1,1	1,6	0,9	3,4			
De Putting			4,8	4,0	0,7	0,4	0,1	0,1	0,9			
Braakman			0,0	0,4	0,2	0,0	0,1	0,2	0,9			
Axelse Kreek			0,0	0,8	0,0	0,5	0,0	0,1	0,2			
Baarzande			1,8	1,6	1,7	0,5	0,2	0,3	0,1			
De Maire			0,5	1,3	5,4	2,3	1,7	0,3	0,2			
Hogerwaardpolder			0,1	0,0	0,7	0,1	0,0	0,1	0,9			
Saeftinghe			3,5	12,7	24,7	26,9	26,5	18,1	10,6			
Groot Eiland			0,0	0,0	4,3	0,4	0,1	0,4	0,9			
Ganzenreservaat de Poel			0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1			
Van Haaftenpolder			0,1	0,0	1,2	1,5	0,4	0,3	0,3			
Schakeloopolder			2,4	0,4	0,6	4,2	0,2	0,1	2,8			
Kapelse Moer			0,4	0,5	0,1	0,2	0,1	0,0	0,5			
Yerseke Moer			1,3	0,4	0,4	0,3	0,1	0,5	1,1			
Scherpenissepolder			0,0	1,8	0,7	1,7	0,9	0,5	0,4			
Opvang totaal			18,8	26,8	41,8	40,2	32,1	21,8	23,3			
overig Vogelrichtlijngebied			21,0	26,4	14,7	8,2	14,7	19,6	28,2			
overig natuur			3,0	8,2	4,2	4,1	3,9	6,9	10,5			
overig buiten natuurgebied			57,2	38,6	39,4	47,4	49,3	51,6	38,0			
natuur & opvang totaal			42,8	61,4	60,6	52,6	50,7	48,4	62,0			
overig buiten natuurgebied			57,2	38,6	39,4	47,4	49,3	51,6	38,0			
% in opvanggebieden			18,8	26,8	41,8	40,2	32,1	21,8	23,3			
% overig Natura2000 en natuur			24,0	34,7	18,8	12,4	18,7	26,6	38,7			
% buiten opvang/natuur			57,2	38,6	39,4	47,4	49,3	51,6	38,0			

Grote Canadese Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen	0,0	6,2	3,0	0,2	0,9	0,1	0,4	4,3	1,9	0,3	13,0	0,0
De Putting	0,0	0,0	3,0	4,2	0,9	3,9	0,0	1,0	0,1	0,8	0,0	0,0
Braakman	0,0	0,0	0,0	9,5	0,0	0,3	1,2	2,3	3,2	0,0	0,0	0,0
Axelse Kreek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
Baarzande	7,7	16,1	7,4	9,4	4,9	6,0	0,1	3,3	9,9	10,2	0,0	0,0
De Maire	0,0	3,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	2,3	0,0
Hogerwaardpolder	0,0	0,0	0,2	0,1	3,5	0,1	0,0	1,6	2,1	0,0	0,0	0,0
Saeftinghe	17,0	14,1	0,0	3,5	4,4	2,6	6,4	2,6	3,5	4,7	2,8	2,5
Groot Eiland	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3	0,0	0,2	0,5	0,2	0,6	0,0	0,0
Ganzenreservaat de Poel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,2	0,4	0,0	0,0
Van Haaftenpolder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Schakeloopolder	0,0	0,0	0,3	0,2	3,3	4,6	1,2	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0
Kapelse Moer	0,0	0,0	1,5	1,1	0,2	1,2	0,5	0,5	5,3	7,2	0,0	0,0
Yerseke Moer	0,0	0,0	1,0	1,8	0,1	2,7	0,1	1,9	5,0	2,1	1,0	0,0
Scherpenissepolder	0,0	0,0	0,0	1,9	0,3	0,0	1,0	0,0	0,3	1,6	2,6	7,5
totaal opvang	24,7	39,5	16,2	33,3	21,6	22,1	11,1	18,1	33,7	27,8	21,7	10,0
overig Vogelrichtlijngebied	12,5	48,9	3,4	16,9	11,3	5,5	6,0	15,8	16,4	15,8	47,1	61,3
overig natuur	15,9	0,5	3,6	9,7	17,4	15,7	8,3	11,4	7,7	18,7	11,2	1,2
overig buiten natuurgebied	47,0	11,1	76,7	40,1	49,7	56,7	74,6	54,6	42,2	37,8	20,0	27,4
natuur & opvang totaal	53,0	88,9	23,3	59,9	50,3	43,3	25,4	45,4	57,8	62,2	80,0	72,6
overig buiten natuurgebied	47,0	11,1	76,7	40,1	49,7	56,7	74,6	54,6	42,2	37,8	20,0	27,4
% in opvanggebieden	24,7	39,5	16,2	33,3	21,6	22,1	11,1	18,1	33,7	27,8	21,7	10,0
% overig Natura2000 en natuur	28,4	49,4	7,1	26,6	28,7	21,2	14,3	27,2	24,1	34,4	58,3	62,5
% buiten opvang/natuur	47,0	11,1	76,7	40,1	49,7	56,7	74,6	54,6	42,2	37,8	20,0	27,4

Brandgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				10,2	4,3	3,7	0,4	4,3	11,6	8,0		
De Putting				0,7	4,4	3,7	0,6	6,0	1,4	0,0		
Braakman				0,4	0,0	1,2	3,0	3,5	0,6	0,0		
Baarzande				6,5	5,4	2,4	4,3	4,3	3,9	3,0		
De Maire				2,9	3,7	0,1	1,2	0,8	0,1	0,0		
Hogerwaardpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0		
Saeftinghe				14,1	4,5	9,4	12,4	8,8	11,8	7,6		
Groot Eiland				0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Ganzenreservaat de Poel				0,0	0,5	0,8	0,2	0,3	1,5	0,1		
Van Haaftenpolder				0,0	0,7	0,1	0,1	0,3	0,0	0,1		
Schakeloopolder				4,2	0,5	4,0	0,1	1,1	3,0	4,4		
Kapelse Moer				7,1	8,9	3,6	0,0	3,4	5,7	20,4		
Yerseke Moer				1,7	17,9	12,3	2,0	9,7	13,8	8,6		
Scherpenissepolder				3,1	1,7	8,0	4,9	2,3	2,7	11,7		
totaal opvang				50,9	52,4	49,4	29,1	45,2	56,1	63,9		
overig Vogelrichtlijngebied				4,8	1,8	3,3	2,5	2,9	7,7	11,6		
overig natuur				4,8	2,1	2,0	1,8	9,0	8,6	7,0		
overig buiten natuurgebied				39,6	43,6	45,3	66,5	42,9	27,6	17,5		
natuur & opvang totaal				60,4	56,4	54,7	33,5	57,1	72,4	82,5		
overig buiten natuurgebied				39,6	43,6	45,3	66,5	42,9	27,6	17,5		
% in opvanggebieden				50,9	52,4	49,4	29,1	45,2	56,1	63,9		
% overig Natura2000 en natuur				9,5	4,0	5,3	4,3	11,9	16,3	18,5		
% buiten opvang/natuur				39,6	43,6	45,3	66,5	42,9	27,6	17,5		

Rotgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				6,0	8,6	3,1	0,6	0,3	1,8	5,7	2,6	
De Maire				0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	
Van Haaftenpolder				0,0	0,2	0,2	0,0	1,1	0,0	0,4	0,9	
Schakeloopolder				3,7	6,0	8,2	2,7	4,2	2,6	7,5	0,0	
Kapelse Moer				0,0	0,0	0,2	2,6	0,0	1,2	0,0	0,0	
Yerseke Moer				0,0	5,0	1,6	0,2	0,6	2,4	2,4	1,0	
Scherpenissepolder				0,0	2,0	0,4	0,0	0,6	1,8	0,6	4,5	
totaal opvang				9,8	21,8	13,8	6,1	6,7	9,8	16,6	9,1	
overig Vogelrichtlijngebied				79,3	30,0	36,9	20,6	48,2	34,8	61,5	72,4	
overig natuur				0,2	2,7	0,6	3,1	0,8	1,4	1,1	0,8	
overig buiten natuurgebied				10,6	45,4	48,7	70,2	44,3	54,1	20,8	17,7	
natuur & opvang totaal				89,4	54,6	51,3	29,8	55,7	45,9	79,2	82,3	
overig buiten natuurgebied				10,6	45,4	48,7	70,2	44,3	54,1	20,8	17,7	
% in opvanggebieden				9,8	21,8	13,8	6,1	6,7	9,8	16,6	9,1	
% overig Natura2000 en natuur				79,5	32,8	37,5	23,7	49,0	36,2	62,6	73,2	
% buiten opvang/natuur				10,6	45,4	48,7	70,2	44,3	54,1	20,8	17,7	

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagement-systeem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.